

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

2021

- I.
- II.
- III.
- IV.
- V.
- VI.
- VII.
- VIII.
- IX.
- X.
- XI.
- XII.

Hory, hory, hory čierne

Ked som sa spovedal,
farár mi povedal,
ked frajerky nemám,
aby som si hľadal.

Hej, hory, hory, hory čierne,
hej, neraz som ja prešiel cez ne.
Hej, neraz, nie dva, nevečeral,
hej, ani doma nenocoval.

Tak túžim za tebou,
jak rybka za vodou,
a ja za tebou tak,
ako za horou vták!

Ej, hory, hory, hory čierne,
ej, neraz som ja prešiel cez ne,
ej, neraz, nie dva, nevečeral,
ej, ani doma nenocoval!

Ľudia pre lesy, lesy pre ľudí

4. Príhovor generálneho riaditeľa

Prostredníctvom príhovoru generálneho riaditeľa sa dozvedáme informácie, ktoré by mali byť v nasledujúcom období kľúčovými pre chod a budúcnosť štátneho podniku LESY SR.

5. LESY SR sa dohodli s bratislavským magistrátom na znížení ťažby v okolí hlavného mesta

Dohoda o obmedzení hospodárenia medzi hlavným mestom Bratislava a LESMI SR, š.p. sa nerodila ľahko. Jej výsledkom je vyhlásenie bezzásahu na 55% lesného celku LESY SR Bratislava. Na základe spolupráce sa rozmery budúceho lesoparku vymedzili na 7.226,86 ha.

6. Riaditelia OZ

Predstavujeme vedúcich pracovníkov – riaditeľov OZ, ktorí vzišli z dvojtzáždňových osobných pohovorov, na základe splnenia základných podmienok pre uvedené pozície a predstavení vlastných koncepcií.

5

8

8. 150 rokov oddelenia lesníctva od baníctva

Pred 150 rokmi Uhorské ministerstvo financií, ako rezortný orgán, dospelo k rozhodnutiu, že úplne odlúči lesné hospodárstvo od komorského baníctva. Následne bolo zriadené „Riaditeľstvo štátnych majetkov“ v Banskej Bystrici, ktoré začalo svoju činnosť 1.3.1871 v Banskej Štiavnici a od 1.7.1871 sa presťahovalo do Banskej Bystrice.

9. 100 rokov Lesníckej práce

V mene štátneho podniku LESY SR, časopisu Lesník a nášho spolupracovníka, lesníckeho historika Viliama Stockmanna, si takto v predvečer okružlej storočnice dovoľujeme zaželať Lesníckej práci ešte ďalšie desiatky tvorivých rokov.

10. Keď požiare vstupujú do lesov ...

Prítomnosť a nezodpovednosť ľudí pri trávení voľného času v prírode spôsobila nárast počtu požiarov oproti predchádzajúcim rokom a už aj tento rok postavila na nohy lesníkov a požiarnikov. Ako z hľadiska požiarov skončil rok 2020 a čo môžeme očakávať v roku 2021?

11. Spracovávanie kalamity v Slanských vrchoch pokračuje

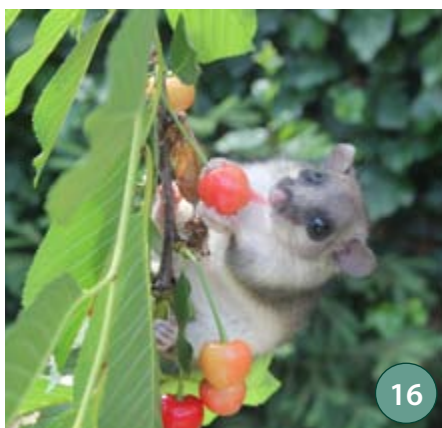
Koniec roka so svojimi veternými dňami sa akoby postavil do cesty rozvoju lesoturistiky a do slovné nahádzal turistom, ale predovšetkým lesníkom, poľená pod nohy. Ako sa s nečakanými produktami veternej smršte vysporiadali kolegovia z OZ Prešov a koľko z pôvodných 15.000 m³ kalamitnej drevnej hmoty boli schopní k 31.3.2021 spracovať?

12. Neuveriteľné

Koncom februára odštartovalo obdobie zberu zhodov aj v našich poľovních revíroch. Hoci zákon o poľovníctve striktné vymedzuje pravidla pri ich zbere, každoročne dochádza k porušovaniu tohto zákona. No výnimka potvrdzuje pravidlo a jedným takým netradičným zážitkom zo zvernice Betliar sa nám pochválil Ing. Marcel Lehocký, referent poľovníctva na OZ Rožňava.

11

16

14. Lesná správa Klenovec

V tomto čísle sa pri predstavovaní lesných správ posunieme opäť viac na východ a podrobne sa pozrieme na druhú najväčšiu LS odštepného závodu Rimavská Sobota, ktorá sa rozprestiera pod Klenovským Veprom.

16. Na posedoch pod plším dozorom

Spolupráca s lesníkmi a poľovníkmi pri fotografovaní zveri prináša úplne iný rozmer a s ním spojené zážitky, ktoré divočina sama o sebe nemôže poskytnúť. A tak sa pozrieme pod kožušok veľmi „chutným“ obyvateľom poľovníckych posedov a iných zariadení.

18. Ochrana lesa v roku 2021 alias porada ochranárov cez časopis

Protipandemické opatrenia spôsobili, že mnohé z porád, ktoré sa pravidelne v rámci odborov konali, boli tento rok nahradené iba zasielaním informácií prostredníctvom mailov. S narastajúcim množstvom tohto typu komunikácie však často dochádza k tomu, že niektorým mailom už nie sme schopní venovať toľko pozornosti, koľko si zaslúžia a tak využívame priestor nášho podnikového časopisu pre poradu k ochrane lesa.

Redakčná rada

Ing. Jozef Bystriansky
Ing. Robert Kiš
Ing. František Fodor
Ing. Július Burkovský
Šéfredaktor:
Mgr. Anna Sliacka, PhD. (as)

Stáli prispievatelia:

Mgr. Lucia Čekovská
Ing. Zdenko Kováč
Ing. Michal Slávik
Ing. Viliam Stockmann, CSc.
Ing. Martina Velká
Mgr. Marina Debnárová (md)

Grafická úprava:

Ing. Peter Valach

Foto na obálke:

Mgr. Anna Sliacka, PhD.

Adresa redakcie:

LESY SR, š. p.
generálne riaditeľstvo
Námestie SNP 8
Banská Bystrica
975 66
anna.sliacka@lesy.sk
+421 918 444 218

Lesníctvo so svojou 150 ročnou históriou samostatnosti je odvetvím, u ktorého sa dá povedať, že je súčasťou rozvoja, kultúry a denno-denného života vidieckeho obyvateľstva Slovenska. Je o to ťažšie vysvetliť a obhajovať jeho zmysel mestskej časti verejnosti, ktorej konzumný spôsob života sa za posledné desiatky rokov od lesníctva takmer úplne dištancoval. Teda ak si odmyslíme využívanie všetkých výhod poskytovaných manažovanými lesmi, z ktorých podstatná časť označovaná ako ekosystémové služby, je ešte stále zadarmo.

No nielen mestská populácia, ale aj ľudia, ktorých lesníctvo je živobytím, sa zmenili. To, čo sa vybuďovalo v lesníctve rokmi, nikdy nie je a nebol výsledok práce jednotlivca, ale vždy za ním stál kolektív ľudí. Sila kolektívu je ako sila svorky, ktorá dáva jedincovi vždy väčšiu šancu na prežitie. V prírode však svorka vždy drží spolu, dokonca aj levica, ktorej nový vodca svorky roztrhá mladé, ostáva jej súčasťou, aby sa mohla aj ďalej podieľať na fungovaní a zabezpečení prežitia ich spoločenstva, kde sa všetci spoločne podieľajú na úspechoch a snažia sa zvládnuť nepriaznivé obdobie.

Hierarchia a pravidlá sa však stále musia dodržiavať, a ak sa s tým niektorý jedinec nedokáže stotožniť, nastáva obdobie jeho odchodu. Či je to pre neho nakoniec výhodou, alebo nevýhodou, závisí od vnútorného nastavenia a priazne okolia.

Lesníctvo počas svojej histórie a kreovania sa môžeme prirovnať k silnej svorke. No s nástupom novej doby (posledných 10 rokov) sa už akosi nedokážeme tešiť z úspechov iných. Pocit radosti nahradila závišť, kolektívy čoraz viac rozbiť potreba prezentácie individualizmu jednotlivcov a čo mňa najviac trápi je skutočnosť, že ľudia, ktorí si liečia svoje bolesti prostredníctvom korešpondencie, sa pod svoje názory nedokážu podpísať. Z psychologického hľadiska je to forma komunikácie ľudí, ktorí nie sú šťastní a nedokážu dopriať uznanie a možnosť realizácie iným.

Ak to bude v oblasti medziľudských vzťahov v lesníckom stave takto pokračovať, nebude potrebná účasť externých vplyvov pre rozvrat lesníctva na Slovensku. Pretože ako to už v prírode chodí, zožeríme sa navzájom. Ak chceme prežiť, mali by sme povýšiť potreby komunity, nad potreby jednotlivca. A možno urobiť aj niečo navyše na úkor vlastného komfortu. Ak toho nie sme schopní, mali by sme sa pobrať vlastnou cestou, ktorá nám poskytne vnútorné uspokojenie, pretože zmyslom života človeka, je byť šťastným.

Anna Sliacka

21. Lesníctvo Talianska

Kto by to bol povedal, že sa jedná o krajinu s 35-percentnou lesnatosťou, ktorá stále narastá. I napriek tomu, Taliansko dováža až 80% drevnej hmoty. Zmena klímy v Taliansku však so sebou prináša čoraz väčšie riziko vzniku požiarov a tiež vhodné podmienky pre gradáciu podkôrneho hmyzu.

22. Július Barták a Pôdohospodársky archív

Pokračujeme v predstavovaní Júliusa Bartáka, riaditeľa, ktorý si svoje miesto v lesníckej histórii vytvoril najmä vďaka svojej morálke a zapálenosti pre dobrú vec. Zameriame sa tiež na Ing. Blattného ako neoddeliteľnú súčasť Pôdohospodárskeho archívu.

24. Lesnícke osobnosti

Prof., Dr., Ing. Rudolf Haša – pripomínáme si 140. výročie narodenia zakladateľa strednej lesníckej školy v Banskej Štiavnici. V roku 1920 odchádza na Vysokú školu zemедělskú do Brna, kde je menovaný riadnym profesorom pre odbor lesnícka ekonómia s poverením výučby zariadenia lesov, oceňovania lesov, dendrometrie a užitej geodézie.

Ing. Vojtech Bukovčan – pripomínáme si 130 rokov od narodenia lesníka, ktorého odborné práce sa dotýkali najmä problematiky rekonštrukcie hornej hranice lesa, predovšetkým v lavínových oblastiach Veľkej Fatry a Nízkych Tatier, kde projektoval lavínové zábrany. Pri stabilizácii a zvyšovaní hornej hranice lesa významnú úlohu pripisoval limbe.

25. Zborovské aleje

Je úžasné prinášať informácie o tom, že aj verejnosť prikladá ruku k dielu a podieľa sa na výsadbách stromov tak, ako to bežne robili ľudia už pred stovkami rokov. Aj vďaka snahe niektorých jednotlivcov a ich zapáleniu pre dobrú vec ožívajú napríklad aj Zborovské aleje.

27. Keď les na chvíľu stíchne

V našej rubrike z horárovej knižnice predstavujeme knihu „Keď les na chvíľu stíchne“ z pera Evy Hívešovej, krásne ilustrovanú Jozefom Diheneščíkom. Všetkým našim čitateľom a dobrým ľuďom ju predstavuje Marian Číž.

28. Umenie z ulíc konzumu

„Materiál, ktorý pri ceste do obchodu či do večerných ulíc rastie pred mojimi očami a priam sa núka k tomu, aby prešiel procesom fosilizácie, je základným prvkom mojej tvorby,“ priznáva francúzsky sochár Marc Sparfel.

Príhovor generálneho riaditeľa

Milé kolegyně, vážení kolegovia, po trojmesačnej misii povereného vedúceho zamestnanca riadiť tento podnik a po úspešnom zvládnutí výberového konania, sa k vám prihovám ako jeho riadne vymenovaný riaditeľ. Získaním doterajšej odbornej praxe umocnenej nezaplátiteľnými skúsenosťami od konca novembra minulého roka, vytvorenými pracovnými podmienkami a podporou ľudí ochotných meniť veci k lepšiemu, som dospel k presvedčeniu, zabojsť o mandát na riadenie tohto lesníckeho kolosu. Zreálnením týchto predstáv si zároveň od prvého momentu plne uvedomujem zodpovednosť a dôveru vo mňa vloženú. viesť tak veľkú organizáciu je však nemožné bez tímu spoľahlivých ľudí. Preto vychádzajúc z poznania posledných mesiacov som vymenoval do pozícií svojich odborných úsekových riaditeľov ako ľudí spoľahlivých, pracovitých a mimoriadne zásadových. Následne sme spoločne absolvovali proces výberu riaditeľov jednotlivých odštepných závodov. Boli to náročné dva týždne spoznávania, rozprávania, otázok a odpovedí, ktoré však stáli za to. Chcem sa poďakovať za možnosť slobodného a korektného výberu najbližších podriadených manažérov pôsobiacich v jednotlivých regiónoch. Zarazila ma však predstava niektorých minulostou spútaných kolegov snažiacich sa vsugerovať mi názor núteného výberu. Je na každom jednotlivcovi, ako sa danej príležitosti zhostí a bude platným členom tímu riadiaceho jednotlivé organizačné jednotky tohto podniku.

Medzičasom sme uzatvorili náročný hospodársky rok 2020 s pozitívnym hospodárskym výsledkom, čo je v podstatnej miere zásluha predchádzajúceho vedenia podniku. S veľkým záväzkom hlavne voči zamestnancom však vstupovalo do svojich pozícií súčasné vedenie, keď bolo jeho úlohou zabezpečiť dostatočný objem finančných prostriedkov na účte podniku vzhľadom

k jeho bezpečnému chodu, ako aj doplatenia presunutých odmien zamestnancov na prvé mesiace tohto roku. Verím, že pri pohľade na vaše účty môžeme skonštatovať splnenie tejto úlohy. Pozitívne vnímam elán a nadšenie, s ktorým sa väčšina novovymenovaných riaditeľov odštepných závodov pustila do nových výziev. Na druhej strane ma nemôžu tešiť niektoré zistenia, na ktoré už po krátkej dobe svojej pôsobnosti prichádzajú. Som však presvedčený, že aj svojim prejavom záujmom o dané pozície vycítili korektnú, ale zároveň náročnú pracovnú atmosféru, možnosť pravého pomenovania skutočností a ich slobodného riešenia, čím sa stanú dôležitými článkami reformy a transformácie štátneho podniku. Nesmie sa preto stávať, že pri deklarovanom presadzovaní prírode blízkeho hospodárenia ako citlivejšej formy prístupu k lesu, nám dodávateľ prác z lesného porastu vypíli stromy neoznačené k ťažbe, alebo odborné vyznačenie výchovného ťažbového záahu vykoná externý dodávateľ služieb bez

prítomnosti lesníka za finančnú odmenu. Novouzatvorené obchodné vzťahy na predaj drevnej hmoty ukázali potenciál ohodnotenia predaného dreva jeho reálnym spracovateľom. Taktiež elektronické aukcie dreva a verejné dražby so svojim rastúcim podielom prinášajú svoj nespochybniteľný efekt, keď financie získané ich realizáciou končia na účte nášho podniku.

V rámci transformačného procesu vymenované projektové tímy ukončili svoju analytickú časť celodennou prezentáciou výsledkov svojej práce. Výsledky analýz jednotlivých zameraných oblastí s vysokou výpovednou hodnotou zachytávajú súčasný stav a zároveň dávajú odporúčania a pomenovávajú hlavné črty potrebných riešení v transformačnom projekte. O jednotlivých jeho fázach budete informovaní prostredníctvom svojich nadradených, resp. prostredníctvom komunikačných prostriedkov podniku.

Čo sa týka vytvárania novej organizačnej štruktúry, v prvom kroku dôjde k nastaveniu parametrov a následnému vytvoreniu, resp. revízii lesných obvodov. Hlavným cieľom zoptimalizovania každej organizačnej jednotky bude dosiahnutie ich približnej vyrovnanosti z hľadiska zvládnuteľnosti, efektívnosti, pracovnej náročnosti a samozrejme odmeňovania. Ich súčasná obrovská nevyrovnanosť v mnohých prípadoch až nespravodlivo odráža nároky a vyťaženosť jednotlivých zamestnancov v nich pôsobiacich. Cieľom je zmodernizovať a nastaviť procesy v štátnom podniku tak, aby dokázal čeliť výzvam 21. storočia pri zachovaní tradičných hodnôt lesníctva a trvalo udržateľného hospodárenia v lese. Verím, že s množstvom schopných spolupracovníkov pôsobiacich na jednotlivých stupňoch riadenia, sa to podarí.

Lesu Zdar!

Ing. Tomáš Čuka

LESY SR sa dohodli s bratislavským magistrátom na znížení t'ážeby v okolí hlavného mesta

Štátny podnik LESY SR uzavrel s hlavným mestom SR Bratislavou dohodu, ktorá vychádza zo štúdie analýzy dopadov modifikovania manažmentu lesov vyvolaného posilnením rekreačných funkcií na lesnom celku Lesy SR Bratislava, ktorú vypracoval tím z lesníckej fakulty Technickej univerzity vo Zvolene. Vo všeobecných odporúčaníach, súvisiacich s výchovou a obnovou lesných porastov, sa odporúča preferovať prirodzenú obnovu stanovištne vhodných drevín, na obnovu lesných porastov využívať účelový hospodársky spôsob v stromovej a skupinovej forme na ploche 0,2 ha. Tiež sa odporúča podporovať druhovú bohatosť a vyrovnanosť drevín a celkovú pestrosť drevinovej skladby, dôsledne dbať o uvoľnenie zmladenia pôvodných druhov drevín.

Dohoda o obmedzení hospodárenia sa nerodila ľahko, rokovania boli zdĺhavé, trvali niekoľko mesiacov. Po personálnych zmenách na generálnom riaditeľstve projekt po Eduardovi Apfelovi doťahoval Ján Schürger.

Celkovo možno skonštatovať, že rozloha budúceho bratislavského lesoparku sa vďaka tejto spolupráci rozšíri z 3.031 ha na výmeru 7.226,86 ha.

„Táto dohoda predstavuje zásadnú reflexiu dlhodobých spoločenských požiadaviek a významné prírodné miesta hlavného mesta tak konečne budú viac slúžiť všetkým milovníkom prírody. Hospodárenie v týchto lokalitách ustúpi na úkor jednoduchého cieľa priblížiť ľuďom väčší kus prírody vo veľkomeste,“ uviedol minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Ján Mičovský.

Režim bez zásahu sa dotýka 55% územia Lesného celku LESY SR Bratislava (2.304,36 ha z celkovej rozlohy 4.195,86 ha). Zvyšok hospodárenia však bude prírode blízky spôsobom a to s hlavným cieľom, udržať tieto lesy zdravé a bezpečné pre ďalšie generácie.

„Ťažba sa bude sústreďovať hlavne na nevyhnutné časti obnovy. Hospodárenie tu bude skutočne dôkladne premyslené a citlivé,“ zdôraznil generálny riaditeľ štátneho podniku LESY SR Tomáš Čuka.

Pasívny manažment znamená, že v porastoch sa budú robiť iba nevyhnutné zásahy, zamerané v prvom rade na bezpečnosť návštevníkov lesa a zdravotný stav porastov.

Náhrada za obmedzenie hospodárenia predstavuje ročne sumu 322 tisíc eur. Magistrát sa zaviazal, že túto sumu bude štátnemu podniku LESY SR hradiť po dobu piatich rokov. Finančná kompenzácia mesta pôjde na budovanie rekreačnej infraštruktúry, vrátane opravy turistických a cyklistických trás, altánkov, miest na opekanie, alebo studničiek. V pláne je vypracovanie projektu aj so zahraničnými

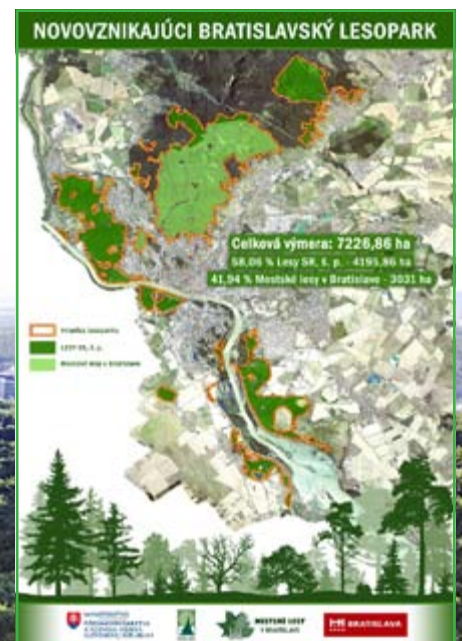

partnermi, ktorý by všetky požiadavky zaštréšoval.

LESY SR by mali finančné prostriedky využiť aj pri budovaní vodozádržných a protierózných opatrení na cestách a zväžniciach, ďalej na budovanie malých vodných hrádzok ekologickej, environmentálnej a vzdelávacej funkcie, vrátane kľúčových opatrení na podporu populácií ohrozených druhov živočíchov a rastlín, ako aj obnovu a vytváranie mokraďí, či tvorbu ekopedagogických plôch a náučných chodníkov.

Dohoda reflektuje na dlhodobý dopyt obyvateľov o záchranu a zvyšovanie pôvodných prírodných plôch s vhodnou rekreačnou funkciou pre človeka a jeho budúce generácie. Apel na zachovanie a rozšírenie funkcionality lesných plôch sa deje v tejto pandemickej náročnej dobe, keď ľudia nachádzajú relax i duševnú útechu v prírode.

„Výpadok – obmedzenie z hospodárenia a zníženie objemu ťažby (Dohoda hovorí o sumárnom objeme dreva cca 9.000 m³) v rámci lesného celku Bratislava nebude mať žiaden vplyv na navýšenie ťažby v iných lesných celkoch alebo obhospodarovaných územiach podnikom LESY SR, keďže štátny

podnik obdrží plnohodnotnú finančnú náhradu za uvedené množstvo,“ dodáva na záver Ján Schürger, riaditeľ výrobnotechnického úseku. -md-

Noví riaditelia odštepných závodov štátneho podniku LESY SR

Zmeny vo vedení odštepných závodov

Po dvojtzáždňových výberových konaniach vymenovalo vedenie štátneho podniku LESY SR riaditeľov 24 odštepných závodov. Na pozíciách vystriedali poverených riadiacich pracovníkov, ktorí manažovali odštepné závody posledné mesiace, väčšina z nich od apríla 2020. Podmienkou účasti na výberovom konaní bolo vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa so zameraním na lesníctvo, minimálne ročná riadiaca prax a päťročné skúsenosti v lesnom hospodárstve alebo v štátnej správe na úseku lesného hospodárstva.

Výberových konaní sa zúčastnilo 92 ľudí. Z celkového počtu 23 odštepných závodov a dvoch špecializovaných, nastali zmeny na 17-tich pozíciách, konkrétne na OZ Smolenice, Topoľčianky, Prievidza, Trenčín, Považská Bystrica, Námestovo, Liptovský Hrádok, Čierny Balog, Slovenská Lupča, Žarnovica, Kriváň, Revúca, Rožňava, Košice, Sobrance, Semenoles a OZLT. K personálnym zmenám nedošlo vo vedení odštepných závodov Šaštín, Levice, Žilina, Čadca, Beňuš, Rimavská Sobota, Prešov, Vranov.

„Riaditeľov OZ sme vyberali ako súčasť tímu, ktorý prevedie tento podnik zásadným transformačným procesom,“ doplnil generálny riaditeľ LESOV SR, š.p., Tomáš Čuka.

Do vedenia odštepných závodov sa dostali aj dve ženy. Vo vedení OZ Vranov pokračuje Erika Hasinová a výberové konanie na riaditeľku OZ Sobrance vyhrala Lucia Miňová, ktorá doteraz zastávala na tomto OZ viacero funkcií. Štyri odštepné závody budú viesť ľudia z externého prostredia

OZ Prievidza

Ing. Róbert Kiš

OZ Námestovo

Ing. Róbert Sivčák

OZ Liptovský Hrádok

Ing. Peter Korenko

OZ Beňuš

Ing. Matej Vigoda

OZ Čierny Balog

Ing. Martin Kovalčík

OZ Revúca

Ing. Jozef Michňa

OZ Rožňava

Ing. Ján Vavrek

OZ Košice

Ing. Jaroslav Uchal'

OZ Prešov

Ing. Martin Vanous

OZ Šaštín - poverený

Ing. Tibor Jančok

OZ Smolenice

Ing. Martin Matys

OZ Levice

Ing. Jozef Habara

OZ Topoľčianky

Ing. Daniel Benček

OZ Trenčín

Ing. Stanislav Paučin

OZ Považská Bystrica

Ing. Juraj Buzalka

OZ Žilina

Ing. Rudolf Padyšák

OZ Čadca

Ing. Michal Kardoš

OZ Slovenská Ľupča

Ing. Peter Dúbravský

OZ Žarnovica

Ing. Juraj Borik

OZ Kriváň

Ing. Ján Sokol

OZ Rimavská Sobota

Ing. Richard Jakubička

OZ Vranov

Ing. Erika Hasinová

OZ Sobrance

Ing. Lucia Miňová, PhD.

OZ Semenoles

Mgr. Ing. Peter Petrášek

OZLT BB

Ing. Peter Brezina

150 rokov samostatného lesníctva

150
rokov
SAMOSTATNÉHO
LESNÍCTVA

V roku 2021 si lesníci pripomínajú jeden a pol storočia osamostatnenia lesného hospodárstva z područia iných výrobných oblastí. Slovensko je krajinou s dlhou lesníckou tradíciou, napriek tomu cesta lesníkov k odbornému spravovaniu lesov bola spletitá. Lesy od nepamäti pokrývali rozsiahlu časť nášho územia a miestne obyvateľstvo po stáročia využívalo všetky benefity, ktoré mu poskytovali. V hlbokej minulosti patrili lesy uhorským panovníkom, ktorých spočiatku zaujímala najmä zver a poľovanie na ňu. Neskôr vystúpila do popredia i hospodárska funkcia lesov. Drevo, surovina s univerzálnym využitím, sa pre našich predkov stalo zdrojom bohatstva. Využívali ho vo veľkom najmä baníctvo, hutníctvo, sklárstvo i potravinárstvo. Ťažba drahých farebných kovov, železnej rudy, dobývanie soli, hutnícke prevádzky – pre profit a fungovanie a všetkých bol rozhodujúci lacný prísun dreva zo slovenských lesov.

Do 15. storočia sa drevo ťažilo v podstate ľubovoľne, bez zabezpečenia obnovy vyťažovaných porastov. Nadmerná ťažba prinútila habsburských panovníkov už v 16. storočí vydávať nariadenia na ochranu lesov. Snaha o systematické hospodárenie v lesoch sa datuje do roku 1565 k cisárovi Maximiliánovi II. a jeho lesnému poriadku *Constitutio Maximiliana*. Dokument mal síce celouhorskú platnosť, no vzťahoval sa iba na lesy v majetku koruny. Zásadnejším sa stal predpis Márie Terézie *Porádek hor, aneb lesuw zachování* z roku 1769, ktorý zahŕňal všetky lesy bez rozdielu vlastníctva a sledoval tri hlavné ciele – určiť poriadok pri rúbaní dreva, ustáliť, ako sa majú vypestovať nové lesy, a nakoniec naznačiť, ako zabezpečiť trvalý úžitok z nich. Prvý raz bol zakotvený základný princíp trvalej produkcie, dnes nazývaný trvalo udržateľný rozvoj. Jeho definícia zodpovedala úrovni poznania súdobej lesníckej vedy a praxe.

Potrebná lesnícka organizačná štruktúra zodpovedná za ťažbu i zamedzenie nekontrolovateľného drancovania lesov sa tvorila v rámci už dobre rozvinutej banskej správy.

Budova LDM s logom

Lesník v uniforme, fond Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici

Ozdnaky hodnosti lesníkov

Pohľad na Banskú Štiavnicu okolo r. 1848, fond Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici

Riešenie úloh súvisiacich s obnovou lesa bolo čoraz naliehavejšie. Nevyhnutnou podmienkou rozvoja moderného lesníctva bol pokrok vedy a školstva. Významný posun v tejto oblasti nastal začiatkom 19. storočia, keď bol na Baníckej akadémii v Banskej Štiavnici založený samostatný Lesnícky ústav. Od roku 1846 boli oba odbory zrovnoprávené a škola zmenila názov na Banickú a lesnícku akadémiu. Lesníctvo začalo vystupovať z tieňa banskej činnosti. Naši predkovia pochopili, že mnohé banícke i hutnícke prevádzky prežívajú len vďaka lacným dodávkam drevnej suroviny, čo viedlo k devastácii lesných porastov. Cesta k osamostatneniu lesníctva ako suverénneho hospodárskeho odvetvia sa otvárala v mene tej najdôležitejšej idey nastolenej už Jozefom Dekretom Matejovie – záchranu lesov pre ďalšie generácie.

Oficiálne k osamostatneniu došlo 16. januára 1871 dekrétom č. 232 vydaným

uhorským ministerstvom financií. Ním sa na základe panovníkovho súhlasu odčlenili od správy Hlavného komorskogrófskeho úradu majetky a lesy a na ich spravovanie sa v Banskej Bystrici ustanovilo Riaditeľstvo majetkov, čím sa oddelila správa baní od lesnej správy. Aby lesy spravoval len kvalifikovaný personál, lesný zákon navyše predpisoval špecializované vzdelanie. Kvalita práce v štátnych lesoch Rakúsko-Uhorska bola príkladom pre majiteľov neštátnych lesných porastov. Zavŕšením úspešného osamostatnenia lesníctva sa stala výstavba novej budovy lesného riaditeľstva v Banskej Bystrici. Po asanácii vyrástla symbolicky na mieste starého Kammerhofu.

Uplynulých 150 rokov starostlivosti lesníkov o naše lesy potvrdilo, že rozhodnutie odčleniť správu lesov a ponechať ju na odborníkov, bolo správne. Od prelomu 19. a 20. storočia až doteraz lesnatosť Slovenska rastie. Kým v polovici 19. storočia bola na úrovni 28%, dnes je to 41%. Úspechy svojej práce by sa preto lesníci nemali hanbiť pripomenúť aj laickej verejnosti. Lesnícke a drevárske múzeum pripravilo

viaceré aktivity a podujatia, ktoré na toto významné výročie upozornia. Prvé z nich odštartujú v apríli – mesiaci lesov, kedy sa na budove múzea zaskvie logo „150 rokov samostatného lesníctva“. Vo vstupnom priestore budovy generálneho riaditeľstva bude obnovený pamätný panel venovaný Jozefovi Opletalovi. Na koniec leta je naplánovaná výstava venovaná tomuto výročiu a na jeseň by všetky aktivity mali vyvrcholiť prinavrátením patrónky – sochy Panny Márie do výklenku priechodia budovy generálneho riaditeľstva.

Zostáva nám už len dúfať, že epidémia koronavírusu ustúpi a dovoľí nám pripomenúť si toto jubileum s návštevníkmi múzea, priaznivcami lesníctva i lesníkmi samotnými nie len na stránkach časopisu a v internetovom online svete, ale aj osobne vo výstavných sálach múzea.

Mgr. Veronika Šebíková Horská, LDM

Storočnica časopisu Lesnická práce

Ostatné roky sa bohato stretávame k rôznym storočniciam vďaka jubileu Československej republiky, kedy sa všetko začínalo v novej vlasti v nových podmienkach.

S časopisom Lesnická práce som sa prvýkrát stretol v roku 1956, keď náš riaditeľ Lesníckej technickej školy v Banskej Štiavnici Ján Králik nám čoby prvoročiacom dal vypracovať domáci konspekt na tému „Čo ma zaujalo v Lesnickej práci?“ Musím sa priznať, že dovtedy som o tomto časopise nepočul, ale domáca úloha je úloha a tak som sa jej musel venovať.

Bolo to na jeseň školského roku 1956/57 a dostali sme k dispozícii niektoré čísla Lesnickej práce z tohto kalendárneho roku.

Mne sa ušlo čerstvé č.10/1956. Ako študent I. ročníka som mal ešte ďaleko k odborným témam i lesníckej terminológii, ale už vtedy som inklinoval k lesníckej histórii a tak som si vybral zaujímavý článok „Zjazd absolventov lesníckych ústavov v Písku“. Vďaka tomuto článku som získal blízky vzťah k sesterskej lesníckej škole v Písku a aj týmto článkom jej chcem dnes vzdať hold. Vtedy ma prekvapila skutočnosť, že v Písku už v r. 1885 existovala lesnícka vzdelávacia ustanovizeň a navyše sa jej absolventi združili, aby zorganizovali zjazd absolventov tejto prvej českej lesníckej školy konaný 11.-13.8.1956 v Písku z príležitosti 70. výročia jej založenia. Zjazdu sa zúčastnilo neuvěřiteľných 300 absolventov školy z celej republiky. Otvoril ho vtedajší riaditeľ pískej lesníckej školy Ing. Hubert Neuman. Spomenul zakladateľov školy lesmajstra Josefa Zenkra a Ladislava Burketa. Hovoril o pôvodných súkromných lesníckych ústavoch a revírnickej škole, neskôršom vyššom ústave lesníckom, ktoré boli v r. 1919 po vyhlásení Československej republiky poštátnené a reorganizované na štvorročnú Vyššiu lesnícku školu. Mimochodom, v súlade s celoštátnou nomenklatúrou dostala nový názov aj novozaložená stredná lesnícka škola v Banskej Štiavnici.

V tomto historicky dôležitom článku som sa ďalej dozvedel, že účastníkov zjazdu pozdravil aj jej známy bývalý profesor František Salač, ktorý okrem iného vyzval na postavenie pomníku zakladateľom školy Josefovi Zenkrovi a Ladislavovi Burketovi v školskom parku.

Zjazd prišiel pozdraviť aj bývalý profesor tunajších lesníckych ústavov a poprevratový inšpektor lesníckych škôl, začínajúci

Burket Ladislav, spoluzakladateľ pískej školy

Zenkr Josef, spoluzakladateľ pískej školy

tilo a určite postrčílo do mojej budúcej budúby lesníckej histórie.

Aj keď nasledovné slová sú všeobecne známe a budú pri výročí opätovne komentované, dodávam nasledovné:

Celoštátny lesnícky časopis, mesačník, vydávaný pôvodne Československou Maticou lesníckou, zameraný na lesnícku vedu a prax, neskôr Ministerstvom zemédelství a lesného hospodárstva bol založený v r. 1922. Časopis riadil Dr. Ing. Karel Šiman, generálny riaditeľ štátnych lesov a statkov v Prahe a Ing. Rudolf Friese, profesor štátnej vyššej lesníckej školy v Písku. Časopis bol tlačený na kvalitnom papieri, ilustrovaný fotografiami, doplnený technickými obrázkami i tabuľkami.

Trvalo dlhšiu dobu než sa časopis udomácnil aj na Slovensku. Vzhľadom na to, že bol v tejto dobe jediným celoštátnym časopisom tohto druhu, bol oporou lesníckej prevádzky aj lesníckeho výskumu.

Najpozoruhodnejšie je, že vychádza dodnes ako mesačník, v r. 2022 oslávi „Lesnická práce“ neuvěřiteľných 100 rokov svojej existencie.

Lesnická práce je spojená s Pískom – a lesnícka škola v Banskej Štiavnici je tiež spojená s Pískom. Ako? Nuž spomeňme si, že prvorepublikoví riaditelia lesníckej školy v Banskej Štiavnici, boli tiež profesori, alebo

riaditelia pískej lesníckej školy: Ing. Miloš Adamička, Ing. Antonín Michálek, Ing. Josef Duda, ďalej profesori: Ing. Jan Rezníček, síce rodák z Banskej Bystrice a učiteľ na štiavnickej lesníckej škole, ale pedagogickú dráhu ukončil na lesníckej škole v Písku. Rovnako z Banskej Štiavnice pokračoval v Písku profesor Ing. Josef Bartoš.

Dnes, pri rozpomienke – na storočnicu „Lesnickej práce“ nám treba vysloviť zdravicu celému kolektívu jej tvorcov konkrétnych i tvorcov združených vo vydavateľstve a reprodukovať im našu zdravú závišť, že sa podarilo u nás niečo nemožné – aby sa časopis, tobôž odborný a tobôž lesnícky, dožil storočnice. Preto im treba zaželať veľké „živio“, zdravú chuť do ďalšej živnej práce a našu nielen slovnú, ale aj skutkovú podporu, t.j. že tak ako doteraz, budeme raz za čas vidieť v tiráži meno aj slovenského lesníckeho autora.

Obrazne so šampanským v ruke, pripijame na storočnicu a plodnú spoluprácu, Lesu zdar – Lesnická práce!

Ing. Viliam Stockmann, CSc. a LESY SR, š.p.

Lesnická práce č. 1 – 1922

Lesnická práce č. 10 – 1956

generálny riaditeľ Ústredného riaditeľstva štátnych lesov na Ministerstve zemédelstva v Prahe Ing. Karel Šiman. Účastníci nezabudli ani na svojich nežijúcich pedagógov a položili vence na ich hroby na pískej cintorinách. V nedeľu 12.8.1956 popoludní sa konala vychádzka na polesie Hradište, spojená s odborným výkladom A. Scheichla, vedúceho lesného hospodára mesta Písek. Večer sa konalo posedenie a beseda v priestornej dvorane „U zlatého kola“. Na druhý deň v pondelok sa konala ďalšia odborná exkurzia opäť pod vedením A. Scheichla do rozľahlých pískejých lesov, aby si prezreli obnovu a úspešné založenie nových zmiešaných porastov na plochách značných veternými polomami.

Zjazd sa skončil želaním, aby sa obnovili každoročné lesnícke zjazdy, spojené s odbornými exkurziami a poučnými prednáškami.

Toľko z mojej referencie z vybraného, vtedy najnovšieho čísla časopisu Lesnická práce. Pán riaditeľ Králik ohodnotil moju prácu tým, že ju vyvesil na školskej nástenke, čo mne – ako nováčikovi na škole veľmi lichovo

Keď požiare vstupujú do lesov ...

Zimu strieda obdobie, ktoré je z hľadiska zvýšenej aktivizácie ľudí, veľmi priaznivým pre vznik požiarov. Pravidelné školenia zamestnancov a ani dodržiavanie zásad v boji proti vzniku požiarov, však nedokážu ovplyvniť ich prítomnosť v lesnom prostredí. Veľmi dôležitým faktorom, ktorým lesnícka prevádzka rozsah škôd zapríčinenými požiarom môže ovplyvniť, je sprístupňovanie porastov budovaním a údržbou lesných ciest.

Pandémia však privádza do lesov čoraz viac návštevníkov, ktorí si mnohokrát neuvedomujú, že les nie je námestie a kým odhodnený ohorok na asfalte je už desaťročia považovaný za kultúrnu vizitku, v lesnom prostredí ohrozuje nielen les samotný, ale predovšetkým život zvierat a v neposlednom rade aj ľudí.

Kým lesnícka prevádzka v roku 2020 zapríčinila len jeden požiar, zvýšená návštevnosť sa podpísala na zvýšenom počte požiarov, z ktorých až šesť zapríčinili turisti, kým pri 19 prípadoch nebola príčina objasnená a pri šiestich požiaroch bola zistená iná príčina môžeme ale konštatovať, že požiare zapríčinili ľudia svojou

nepozornosťou prípadne aj úmyslom. Až osem z nich však bolo spôsobených vypaľovaním trávy, ktorého následky pociťujú slovenské lesy už aj v tomto roku. Preto dávame do pozornosti kolegom smernicu o Záväzných opatreniach na ochranu lesov pred požiarom (Mop G012).

Prehľad hlavných ukazovateľov	2020	2019	rozdiel 2020-2019
počet lesných požiarov	40	30	+ 10
– poškodená plocha (ha)	210,38	39,32	+171,06
– zničená plocha (ha)	65,05	11,77	+53,28
– výška škôd pre evidenčné účely (€)	418.912	39.953	+378.959
iné požiare počet	8	4	+4
– výška škôd pre evidenčné účely (€)	25.009	10.054	+14.955

„Počet lesných požiarov, ako aj škody zapríčinené lesnými požiarom medziročne výrazne vzrástli. Najväčšie lesné požiare v roku 2020 sme zaznamenali na OZ Čadca, kde bola požiarom zasiahnutá plocha o výmere viac ako 87 ha s vyčíslenou škodou 204.000 € a na OZ Vranov, kde bola zasiahnutá plocha 30 ha so škodou viac ako 149.000 €. Na OZ Trenčín vznikol požiar poľovníckom seníku vybudovanom z Eurofonde, kde spôsobil škodu vyčíslenú na 8.400 €. Okrem toho sme zaznamenali dva požiare Tatier 815 v odvoze dreva so škodou cez 11.800 €“, doplnil Ing. Tomáš Čuka, generálny riaditeľ.

A ako vníma lesné požiare lesnícka prevádzka, sme sa opýtali kolegu Ing. Norberta Junga z OZ Považská Bystrica:

„...na les a jeho súčasť pôsobí rôzna škála prírodných faktorov formujúce jeho rast, vývoj či už kladne, záporne či snáď priamo alebo nepriamo tak aj vplyv a vzťah človeka s lesom v dnešnej uponáhľanej dobe má svoje pozitíva a negatíva. Relax, príjemná prechádzka s nádychom čerstvého lesného vzduchu sa môže v okamihu zmeniť na nádych štiplavého dymu z tlejúceho dreva, pohľady lesných bylín a listia dotvárané mohutnými kmeňmi mohykánov lesa sa striedajú s čiernym prachom popola, ktorý roznáša vietor a ten pokoj a ticho strieda boj o záchranu tohto pre človeka pozitívneho vplyvu lesa... áno to negatívum je vznik lesného požiaru a to prevažne ľudským príčinám... ako sa hovorí oheň môže byť dobrý pomocník ale zlý pán tak vo vzťahu k lesu to platí mnohonásobne. Na jednej strane pomáha v boji so škodcami lesa, no na druhej nekontrolovaný spôsobí obrovské škody či už finančné, hodnotové, spoločenské alebo snáď generačné... pekný slnečný teplý aprílový deň sa zrazu v lese zmení na bojové pole lesa, ohňa a hasičov... taký bol aj začiatok jarnej obdobia u nás na OZ Považská Bystrica a to rovno zhurta pomerne rozsiahlym požiarom v lesnom prostredí. Behom krátkej chvíľky nedbalosťou lesných návštevníkov začal horieť suchý listový opad, a s pomocou nárazov vetra sa rozšíril do blízkeho lesného porastu s pôdoochrannou funkciou kde uhorelo cez štyri hektáre lesnej hrabanky a poškodená bola prevažná časť spodných kmeňov hlavne listnatých stromov, kde sa po ukončení vegetačného obdobia prejavujú prvé náznaky napadnutia škodcami... tu sa natíska otázka bolo to potrebné? Obrovské nasadenie stoviek ľudí na hasenie, tiež strata hodnôt lesa a jeho funkcie na určité obdobie... Preto by sme sa mali my všetci, čo radi do lesa chodíme a využívame jeho pozitíva, chovať sa s pokorou a úctou, ktorá zdá sa v tejto uponáhľanej dobe akoby vytrácala...“

-as-

Spracovávanie kalamity v Slanských vrchoch pokračuje

Slanské vrchy sa na prelome rokov 2020 a 2021 zmenili doslova na ľadové kráľovstvo. Nepriaznivé počasie spôsobilo v lesných porastoch rozsiahlu kalamitu, ktorej následky lesníci zo štátneho podniku LESY SR odstraňujú aj v týchto týždňoch.

Ku vzniku kalamitnej situácie v severnej časti Slanských vrchov došlo koncom decembra 2020. V tomto období pretrvávalo zhruba dva týždne sychravé počasie a hmla sa striedala s teplejšími obdobiami počas dňa. V noci teplota klesala pod 0 °C, čo približne od nadmorskej výšky 800 m n. m. spôsobilo namrzanie vertikálnych zrážok na vetvách drevín. Pôda však v tom čase ešte nebola dostatočne premrznutá, a tak v spojení s hrubou vrstvou ľadu v korunách stromov a zosilnením vetra pri ochladení došlo k vzniku kalamity v kombinácii zlomov a vývrátov.

Najviac postihnutými oblasťami boli lokality Pod Šimonkou a Čierna Hora. Lesníci z Odštepného závodu Prešov odhadli, že spadlo asi 15.000 m³ prevažne listnatej, sústredenej aj rozptýlenej kalamity.

S presným zisťovaním lokalít (JPRL) a rozsahu kalamity sa v teréne začalo hneď začiatkom januára 2021. Po splnení všetkých administratívnych úkonov sa hneď pristúpilo aj k spracováaniu kalamity, situáciu však opäť skomplikovalo počasie – v priebehu januára a februára sa vyskytovali tuhé, niekedy aj celodenné mrazy, ku ktorým sa pridalo

neustále sneženie. V kalamitných lokalitách napadlo až okolo 50 cm nového snehu.

Práce na odstraňovaní kalamity a odvoze drevnej hmoty spomalila taktiež pandemická situácia v súvislosti s ochorením covid 19 – na dva týždne boli mimo pracovného procesu dvaja THZ – vedúci LO, na ktorých sa kalamita spracováva, lanovka a tri lesné kolesové traktory.

Po zlepšení situácie boli v teréne postupne nasadzované jednotlivé pracovné skupiny. V druhej polovici marca pracovalo v kalamitných porastoch celkovo 9 lesných kolesových traktorov a v lanovkových terénoch dve lanovky. Jedna pracovná skupina (LKT) z dôvodu pretrvávajúcich zdravotných problémov po prekonaní ochorenia covid 19 nepracuje od februára do súčasnosti.

K 31.03.2021 sa spracovalo celkovo 7.150 m³ drevnej hmoty. Koncom marca sa taktiež vykonalo letecké snímkovanie kalamitou najviac zasiahnutých porastov za pomoci dronu s cieľom upresniť rozsah kalamity.

Lesníci z OZ Prešov odhadujú, že vzhľadom na nástup jarného počasia a zvyšujúce sa denné výkony by sa v priebehu apríla 2021 mohlo spracovať ďalších približne 3.500 m³ dreva, ak, samozrejme, nedôjde k ďalším obmedzeniam v súvislosti s och-

rením covid 19 alebo poveternostnými podmienkami (napr. dlhšie trvajúce dažde).

O vzniku a spracovávaní následkov kalamity v Slanských vrchoch je prostredníctvom facebookovej stránky LESOV Slovenskej republiky priebežne informovaná aj verejnosť, nakoľko polámané a vyvrátené stromy zahatali aj viaceré obľúbené turistické a bežkárske trate v tejto oblasti. Lesníkom z OZ Prešov sa podľa prísľubu podarilo spriechodniť alternatívne turistické trasy ako náhradu za chodníky, ktoré sú blokované z dôvodu spracovávaní kalamity. V polovici marca bola prečistená modrá a červená trasa od pomníka Goldschmidtovej (lokality Dubník) za vysielač Dubník, smer Grimov Laz a Šimonka. Spriechodnená bola taktiež časť žltej trasy smer Rácová – hrad Bodoň – Uhliská – Temný les – Pusté Pole a koncom marca sa podarilo spriechodniť aj druhú časť žltej trasy smer Rácová – Abranovce.

Turistickú verejnosť aj naďalej prosíme o trpezlivosť a maximálnu opatrnosť pri pohybe v tejto časti Slanských vrchov, ako aj o rešpektovanie pokynov prítomných zamestnancov. Za vzniknuté obmedzenia sa ospravedlňujeme.

Ing. Stanislav Lelák a Ing. Ján Repka (LS Kokošovce), Mgr. Lucia Čekovská

CLIMAFORCEELIFE a projektové aktivity LESY SR, š.p.

Klimaticky inteligentné lesnícke opatrenia na Slovensku sa budú vykonávať na dvoch odštepných závodoch projektového partnera štátneho podniku LESY Slovenskej republiky – Šaštín a Smolenice (západné Slovensko).

Aktivity plánované na OZ Šaštín budú zamerané na borovicové porasty na piesočných dunách na Záhorskej nížine. V minulosti sa v nich hospodárilolo holorubným hospodárskym spôsobom s následnou prípravou pôdy. Tento spôsob hospodárenia je technologicky dobre rozvinutý, no vedie k jednotvárnosti lesných biotopov. V súčasnosti je borovica veľmi negatívne ovplyvnená rozsiahlymi suchami. Holorubné hospodárenie s najväčšou pravdepodobnosťou prispieva k stresu suchom v existujúcich a novo vysadených porastoch, čo spôsobuje zvýšené odparovanie a teplotu povrchu pôdy. Preto plánujeme vyskúšať niekoľko metód obhospodarovania porastov. Budú sa testovať rôzne druhy jednotlivého výberu a maloplošný podrastový systém namiesto holorubov,

pomiestna príprava pôdy namiesto celoplošnej. Tento výskum bude realizovaný na celkovej ploche 48 ha. Ďalej plánujeme realizovať prebierky na ploche 450 ha a prečistky na ploche 240 ha, pre zvýšenie odolnosti lesných porastov a podporu prirodzenej obnovy. Vybrané lesné porasty budú navyše obohatené výsadbou cenných primiešaných druhov stromov, ako sú pôvodné druhy dubov, javorov alebo líp.

Opatrenia realizované na odštepnom závode Smolenice budú zamerané na premenu lesných porastov s viac ako 30% zastúpením smreka na prirodzenejšie a stabilnejšie lesné ekosystémy. Demonštračné aktivity budú realizované v Malých Karpatoch a Považskom Inovci v nadmorských výškach 240-720 m n. m., čo predstavuje oveľa nižšie nadmorské výšky, ako je prirodzená zóna výskytu smreka obyčajného na Slovensku. Cieľové lesné porasty budú zahŕňať tie, ktoré sú stále v dobrom stave, ako aj tie, ktoré sú v súčasnosti predmetom kalamitnej ťažby kvôli podkôrnemu hmyzu a vetru. Plánuje

sa realizácia postupnej premeny týchto lesných porastov na celkovej ploche 55 ha na stabilnejšie a druhovo rozmanitejšie lesy uplatnením rôznych manažmentových spôsobov, výsadbou alternatívnych pôvodných druhov drevín, podporou prirodzenej obnovy porastov a ochranou sadeníc. Minimálna celková plocha, na ktorej sa budú na Slovensku uplatňovať klimaticky inteligentné lesnícke opatrenia, je 793 ha.

Lesy v našich demonštračných oblastiach sú významne ovplyvnené príležitostnými suchami, ktoré môžu spôsobiť a úplné znehodnotiť koruny stromov. Tento problém sa vyskytuje najmä v borovicových lesoch s pieskovými dunami v Šaštíne na Slovensku, ale niektoré problémy tohto typu hlási aj OZ Smolenice na najmenej jednej lokalite v Malých Karpatoch. Jednou z možností, ako zvýšiť odolnosť miestnych lesov, je zlepšiť hydrologické podmienky na lokalitách a zvýšiť vlhkosť.

Na zvýšenie dostupných vodných zdrojov v najviac postihnutých lesných porastoch sa plánuje na OZ Šaštín rekonštrukcia technických objektov na dvoch existujúcich malých vodných nádržiach v lokalite Bukovec. To umožní zadržiavanie vody v suchých obdobiach a poskytne vodu nielen okolitým ekosystémom, ale napr. aj na prípadné hasenie lesných požiarov.

Budovanie malých vodozadržných objektov bude realizované aj na dvoch miestach na OZ Smolenice štátny podnik Lesy Slovenskej republiky a predpokladá sa, že bude mať pozitívny vplyv na miestnu mikroklimu najmenej na sedem ha lesa.

Celý rozpočet projektu predstavuje 5.398.873 € z čoho je 55% projektového rozpočtu príspevok zo zdrojov EÚ. Pre LESY SR, š.p. je určených 1.507.452 € z čoho príspevok EÚ na vykonanie navrhovaných opatrení činí 801.125 € a zvyšných 706.327 € činí spoluúčasť štátneho podniku.

Ing. Nikoleta Nozdrovická
odbor projektov EU
Ing. Milan Janák z WWF

Neuveriteľné...

V stredu tretieho marca som sa popoludní vybral do Zvernice Betliar pozrieť jeleniu zhody. Služobné auto Ford Ranger som zaparkoval v lokalite Veľký Laz a prechádzal som okolie veľkej horskej lúky, kde máme krmovisko pre jeleniu zver. Po necelých dvoch hodinách, keď som sa vrátil k autu, čakalo ma tu obrovské prekvapenie. Takmer som neveril vlastným očiam. Na aute bol položený čerstvý jelení zhod mladšieho nadočnicového desatoráka. Nejaký, nám doteraz neznámy, návštevník zvernice našiel jelení zhod a keď na lesnej ceste zbadal auto LESOV SR, tak nám ho takto odovzdal.

Do zvernice Betliar, vzhľadom na jej výmeru takmer 1.700 ha, majú návštevníci voľný prístup a nie je možné a zrejme ani dobré, zverniciu pred ľuďmi „zamknúť“. Preto máme pri niekoľkých bránach zriadené rebríky – preliezky cez oplotenie zvernice pre peších návštevníkov a ich pohyb a požadované správanie vo zvernici je usmernené informačnými tabuľkami. V poslednom „pandemickom“ roku sme aj vo zvernici Betliar zaznamenali zvýšenú návštevnosť zo strany verejnosti. Najčastejšie sa jedná o víkendové rodinné prechádzky rodičov s deťmi a seniorov, ktorí zrejme očakávajú, že budú mať možnosť počas prechádzky vo zvernici pozorovať zver. V poslednom čase sa objavujú už aj rekreační bežci. Pokiaľ sa tieto „usmernení“ návštevníci nepohybujú mimo hlavných lesných ciest a dodržiavajú základné zásady správania sa v prírode a vo zvernici, nevznikajú s nimi problémy a ani konflikty. Oveľa horší sú však „neusmernení“ návštevníci zvernice – vykrádači zhodov. Tí nám často poškodzujú oplotenie zvernice, pohybujú sa hlavne mimo ciest, plašia a naháňajú zver vo dne aj v noci, likvidujú fotopasce a kradnú aj zhody, najčastejšie za účelom ich speňaženia. Niektorí z nich už kvôli tomu boli v mi-

nulosti riešení aj políciou, no ich nájazdy za zhodami pokračujú naďalej.

Jelenie a danielie zhody majú pri tom vo zvernici Betliar pre nás veľkú dokumentačnú a chovateľskú hodnotu. Na základe zhodov je možné sledovať vývoj trofejovej kvality konkrétnych jeleňov, vieme posúdiť ich trofejovú kulmináciu a odhadnúť vhodný čas pre ich ulovenie. Na základe zhodov máme prehľad o početnosti, vekovej štruktúre

a kvalite celej populácie jeleňov a danielov vo zvernici. Zhody nám tiež prezradia aj to, ak niečo vo výžive zverí vo zvernici chýba. Zhody nám umožňujú prezentovať úroveň poľovníckeho hospodárenia vo zvernici napríklad počas v minulosti organizovaných poľovníckych dní v Betliari. V neposlednom rade majú zhody pre zverniciu aj ekonomickú hodnotu, keď ročná starostlivosť o zver vo zvernici len pri krmive stojí niekoľko desiatok tisíc eur.

A tak som cestou dole, keď som viezol jelení zhod na lesnú správu rozmýšľal, či sme sa naozaj v tejto pandemickej dobe na Slovensku tak polepšili?, či sa zlepšili naša mentálna úroveň a elementárne zásady slušného správania a dodržiavania pravidiel aj pri návšteve lesa? Či je to už prvý náznak ohľaduplnosti návštevníkov lesa k vlastníkovi a správcovi lesného majetku?, ktorí v lesoch pracujú a aj vďaka ktorým sa môžeme prejsť po lesnej ceste, napiť sa vody z upravenej studničky či odpočínúť si v lesnom altánku. Alebo, či sa náhodou nevracia späť dávno stratený rešpekt širokej verejnosti k lesníckemu povolaniu a napríklad aj k zaparkovanému autu LESOV SR? Že by to bol snáď už výsledok našej práce s verejnosťou?, keď aj v Betliari sme desiatky hodín venovali stovkám detí, ich rodičom a učiteľom pri ich návštevách lesa. Začal som si aj namýšľať, či ten neznámy nálezca zhodu nebol náhodou z tej druhej skupiny „neusmernených“ návštevníkov – vykrádačov, medzi ktorými je aj viacero mladých študentov a aj absolventov lesníckych škôl, ktorým vášeň za zhodami zatemňuje rozumné myslenie a konanie. Možno si niekto z nich uvedomil, že nekoná dobre. A možno, že aj lesnícke školy počas tohto dištančného vzdelávania lepšie vysvetľujú „on-line“ svojim študentom aj to, ako sa majú správať v lese a v lesníckej prevádzke, ak chcú byť dobrými lesníkmi, ktorých si bude zamestnávateľ a aj kolegovia vážiť? No zatiaľ som na to neprišiel, vďaka čomu sa tento neveriteľný zážrak stal...

Ing. Marcel Lehocký, OZ Rožňava

Lesná správa Klenovec

Lesná správa Klenovec je druhou najväčšou správou odštepného závodu Rimavská Sobota. Spolu s ďalšími dvomi LS sídli v budove niekdajšieho OZ Hnúšťa. Svoj názov dostala podľa obce Klenovec, kde lesná správa v minulosti sídlila. Rovnomenný názov zdieľa aj s lesným hospodárskym celkom Klenovec. História lesníctva na území LS má hlboké korene. Na to, ako sa hospodári našim kolegom na tejto lesnej správe sme sa bližšie pozreli v mesiaci apríl.

Charakteristika lesnej správy

Lesná správa Klenovec je jednou zo štyroch lesných správ odštepného závodu Rimavská Sobota. Územie LS spadá orograficky do západnejšej časti pohoria Slovenské rudohorie, orografického celku Veporské vrchy. Nadmorská výška je od cca 350 až po 1338 m n. m. na vrchu Klenovský Vepor. Katastrálna výmera lesnej správy je 28.973 ha, lesnatosť obhospodarovaného územia dosahuje cca 41%. Z HSLT sú naj-

viac zastúpené: 410 – Svieže bučiny, 411 – Živné bučiny, 511 – Živné jedľové bučiny, 416 – Kamenité bučiny s lipou, 305 – Kyslé dubové bučiny, 310 – Svieže dubové bučiny, 505 – Kyslé jedľové bučiny.

Lesná správa hospodári na troch lesných celkoch a to: LC LESY KLENOVEC (2013-2022), LC NEŠTÁTNE LESY KLENOVEC (2013-2022) a LC LESY KOKAVA NAD RIMAVICOU (2015-2024) a v troch okresoch Rimavská Sobota, Poltár a Brezno. Sú to zároveň aj tri OÚ. Lesná správa v súčasných hraniciach vznikla v roku 2004, kedy bola k LS Klenovec pričlenená už bývalá LS Kokava nad Rimavicou. Treba spomenúť aj skutočnosť, že v rokoch 2005-2007 bola súčasťou LS Klenovec aj LS Tisovec. Od 1.1.2008 došlo k ďalšej organizačnej zmene a bola opätovne vytvorená nová LS Brádko – Tisovec.

Obhospodarovaná výmera lesných pozemkov je na úrovni 6.451 ha, z toho je 1.258 ha neštátnych neodovzdaných lesov a 59 ha lesov má LS v nájme. Výmera porastovej plochy je 6.298 ha. Z toho je 5690 ha hospodárskych lesov, 315 ha ochranných lesov a 293 ha lesov osobitného určenia.

Hospodárenie v lesoch

Hospodárenie bolo výrazne poznačené vetrovými kalamitami v rokoch 2007 a 2014, kedy došlo k poškodeniu porastov v rozsahu cca 200 tis. m³ na ploche viac ako 260 ha prevažne listnatých porastov. Súbežne s vetrovými kalamitami prebiehala podkôrniková kalamita hlavne v rokoch 2007-2009 (130 tis. m³). V poslednej dobe je na úrovni cca 15-17 tis. m³. Permanentným spracovaním kalamity je veľmi obtiažne optimálne obhospodarovať lesné porasty. Aj keď má náhodná ťažba v súčasnosti výrazne klesajúci trend, v minulosti došlo k odčerpaniu veľkého podielu zásob a aj etátu.

Lesné porasty na výmere 1230 ha sú obhospodarované ako objekty Pro Silva, čiže prírode blízkym spôsobom. Najväčším objektom Pro Silva je objekt Tepličné s porastvou výmerou 989 ha. Ďalším na ploche 193,5 ha je Génová základňa Javo-

Priemerné ročné úlohy (za posledných 5 rokov)

Výkon	t.j.
Obnova porastov	
- z toho prirodzená	21,57 ha
- z toho umelá (voľnokorenné)	31,07 ha
- z toho umelá (obaľovaná)	7,77 ha
- opakované zalesnenie	8,82 ha
Ochrana proti zveri	
- chemická – repelenty	11,38 ha
- oplôtky	0 ha/0 km
Ochrana proti burine	100,79 ha
Preciškty	86,27 ha
Výchova do 50 rokov	43,55 ha/1.278 m ³
Výchova nad 50 rokov	28,87 ha/1.022 m ³
Obnovná ťažba	18 899 m ³
Náhodná ťažba	17 649 m ³
Mimoriadna ťažba	151 m ³
Ťažba spolu	39.198 m ³
- z toho samovýroba	728 m ³
Počet odchytných zariadení	310
Výroba štiepky – prepočítané na m ³	200 m ³

rová. Bola zriadená v roku 2006 za účelom zachovania genofondu buka lesného, javora horského a jaseňa štíhleho. Nachádza sa v nej 15 ks výberových stromov javora horského. Dreviny javor a jaseň sa vyznačujú vysokou kvalitou drevnej hmoty. Uznaných porastov na zber semena máme 442 ha, z toho pre buk je 383 ha (87%), zvyšné sú uznané pre dreviny JS, JH, SM, JD a SC.

V tomto roku nás čakajú zalesňovacie úlohy v objeme 188 tis. ks sadeníc (38,63 ha), z toho 158 tis. ks (84%) sa zalesňuje na plochách po ihličnatej kalamite. Podiel listnatých drevín je 75% (BK 70%) a ihličnatých 25% z celkového počtu sadeníc. Opakované zalesňovanie je 18,8 tis. ks (3,57 ha) a hlavnou príčinou je sucho.

Výrobné podmienky sú charakterizované strmšími svahmi, územie je sprístupnené kvalitatívne priemernými odvoznými cestami. Celková vybavenosť odvoznými cestami je priaznivá. Na LS je k dispozícii 25,35 km trvalých odvozných ciest, 110,37 km sezónnych odvozných ciest a 49,8 km trvalých približovacích ciest. Sprístupne-

nosť porastov dáva dobré predpoklady pre uplatnenie traktorových technológií, ktoré tvoria 78,9%, lanovkové technológie dosahujú 16,8% a uplatnenie koní dosahuje úroveň 4,3%. Väčšina dreva sa odváža na expedičný sklad Rimavská Baňa. Podiel priamych dodávok dosahuje 30%.

Ochrana prírody

Z hľadiska ochrany prírody patrí územie LS k menej významným. Na území LS sa nachádza jedna Prírodná rezervácia Klenovské blatá na výmere 0,28 ha a Národná prírodná rezervácia Klenovský Vepor na výmere 58,21 ha. Do územia LS okrajovo zasahuje CHVÚ Muránska planina – Stolica (24 ha) a tri územia európskeho významu – Klenovský Vepor, Klenovské blatá a Tisovský kras (spolu 82 ha). Z chránených druhov sa na území LS vyskytujú vudisia skalná, skalničník guľkovitý tatranský, roháč obyčajný, jasoň chochlačkový, ohniváček veľký, fúzač alpský, kunka žltobruchá, kiviček vrabčí, jariabok hôrny, tetrov hlucháň, pôtik kapcavý, ďateľ čierny, dubník trojprstý, netopier obyčajný, mačka divá, rys otrovid a medveď hnedý.

V roku 2020 bol na LS vyhlásený biotop hlucháňa hôrneho na výmere 136 ha, čím v lokalite Klenovský Vepor – Varta došlo k výraznému časovému obmedzeniu vykonávania hospodárskych činností.

V územnej pôsobnosti LS sa nachádza vodárenská nádrž Klenovec, ktorá slúži ako zdroj pitnej vody pre cca 50 tis. obyvateľov blízkych miest a obcí. Jej objem je 7,5 mil. m³. Hospodárenie na LC LESY KLENOVEC a LC NEŠTÁTNE LESY KLENOVEC je prispôbené tomuto účelu, nakoľko sa celé tieto celky nachádzajú v jej povodí. Vzhľadom na túto skutočnosť je kladený zvýšený dôraz na technický stav a ekologické náplne lesnej techniky a jej prejazdy cez drobné vodné toky sú značne obmedzené.

Poľovníctvo a rybárstvo

V rámci LS sa nachádza jeden režijný poľovný revír. Režijný poľovný revír Bánovo s celkovou výmerou 7.157 ha zasahuje na územie dvoch lesných správ. Z hľadiska poľovníctva a poplatkového lovu je najvýznamnejším obdobím jelenia ruja. Výrazný vplyv na vyťaženosť personálu má poľovníctvo práve v tomto období.

Poplatkový odstreľ je stabilizovaný a tvorí z celkového odstreľu v rámci LS 30%. Na území LS sa loví ročne v priemere 30 ks jelenej zveri, tri kusy srnčej zveri a 10 ks diviacej zveri. Samičia zver a mláďatá sú lovené z väčšej časti personálom. V poslednej sezóne to bolo vďaka epidemiologickým opatreniam takmer 100%. V časti poľovného revíru obhospodarovaného na LS sa nachádzajú tri senníky, šesť válovcov na jadrové krmivo, 38 solníkov, 0,8 ha políček pre zver a osem kazateľnicových posedov. Obhospodarujeme 30 ha lúk z toho 10 ha sa kosí a využíva na produkciu sena v objeme 120-130q ročne na zabezpečenie prikrmovania pre zver. Poľovnícke chodníky sa pravidelne udržiavajú v dĺžke 35 km. Na území LS sa nachádza aj lovný pruhový revír Vepriansky potok.

Návštevnosť lesov a verejnosť

Lesy v obhospodarovaní LS nepatria k obzvlášť turisticky atakovaným, aj keď v poslednej dobe je evidentný nárast turizmu. Medzi najviac vyhľadávané lokality patria Klenovský Vepor, Skorušiná, Slopovo, Železná brána. Neďaleko hranice LS pramení rieka Ipel. Nachádzajú sa tu štyri turistické chodníky s celkovou dĺžkou cez 40 km. Najvýznamnejším je Rudohorská magistrála, chodník zo sedla Zbojská cez Klenovský Vepor až na Tlstý javor nad Síhlou. Z hľadiska návštevnosti je územie LS vybavené dvomi odkrytými sedeniami, štyrmi ohniskami, dvomi informačnými tabuľami. Turistov láka i šesť prírodných

vyhliadok. Na území LS sa nachádza jedna poľovnícka chata Tepličné vyššieho štandardu, jedna poľovnícka chata Varta nižšieho štandardu a jedna turistická útulňa Varta. Na LS je 11 prameňov upravených do vkusných studničiek. Návštevníci, ktorí už raz zavítali do tohto kraja, sa sem radi a pravidelne vracajú.

Zamestnanci LS sa pravidelne zúčastňujú akcií lesnej pedagogiky na základných a materských školách v Klenovci, Hnúšti a Tisovci. Podieľajú sa každoročne na akcii Rimavskosobotská vetvička, ktorej začiatky organizovania siahajú do roku 2002 na bývalú LS Kokava nad Rimavicou. LS patrí k spoluorganizátorom podujatia Jánošík na Vepri, ktorého deviaty ročník sa vlni kvôli pandémie neuskutočil.

Personálne obsadenie

Lesná správa má pomerne stabilné personálne obsadenie. Najstarší zamestnanec má 58 rokov a priemerný vek je 44 rokov. Štruktúra LS je tvorená zo siedmich vedúcich LO, dvoch technikov a vedúceho LS.

Osadenstvo lesnej správy tvoria: Ing. Miroslav Kiapeš – vedúci LS, Ing. Pavel Trnavský a Ing. Ondrej Poláčik – technici LS, Tomáš Göndör – vedúci LO Klenovec, Michal Brndiar – vedúci LO Tepličné, Roman Moncol – vedúci LO Martalúška, Július Hruška – vedúci LO Kaličné, Miroslav Láska – vedúci LO Vepor, Ing. Marek Murín – vedúci LO Utekáč a Ján Gibala – vedúci LO Javorina.

Ing. Zdenko Kováč, Ing. Miroslav Kiapeš

Na posedoch pod plším dozorom

Viacerí priatelia prírody, turisti aj fotografi, často ani nevedia, že Slovensko obývajú malé chlpaté zvieratká s dlhým chvostom – plchy. Ale zasa viacerí, predovšetkým poľovníci a lesníci vieme, že existujú, ale sa s nimi nestretáme často. Výnimku tvoria hádam len posedy. Poznajte to, keď tíško čakáte na srnca, odrazu zašramotí plch pod strechou posedu, alebo prebehne po drevenej stene.

Plch nás často prekvapí aj v poľovníckej chate, najmä v noci. Ako sa mi to stalo vo Veporských vrchoch v poľovníckej chate na Kolbe pod Hrbom. Už som spal, keď mi na vankúš vedľa hlavy zoskočil plch lesný (*Dryomys nitedula*). Človek sprvu nevie, čo sa deje, potom nevie, čo by od radosti urobil... no hrôza. Na Poľane sa zas plchy usadili na poľovníckom posedu v lokalite na Príslopoch a druhý párik obsadil posed na Šútovke. Žijú si tam v utepenej hrubej stene v polystyréne. Večer sedím, čakám na medveďa a vtedy cez pootvorené okno sa pomaly tiahne chlpaté zvieratko. Vôbec sa nebojí. Vybehne na konár a môžem ho fotografovať aj keď medveď už kráča po lúke.

Raz sme s nemenovaným lesníkom zanesli na posed matrace, aby som mal kde spať. Ale predbehli ma plchy. Neviete si predstaviť, akú mali radosť a čo to bola pre nich za skrýša. Keby len? Z matraca povynášali látku a rozdrobili na drobné. Z posedu urobili smetisko. Mal som potom aj vytriasačky s poľným hospodárom Janom. Matrace som musel vyhodiť, všetko upratať a spať na tvrdom.

Za medvedmi som ako fotograf šiel aj do Ľubochnianskej doliny vo Veľkej Fatre. Vedúci lesnej správy Ivan P., mi určil veľký posed na starom buku, na Rakytovom. Moja škodovka by sa však hore po ceste

nevyškriabala, tak má lesníci vyviezli. Veci som si rýchlo poprekladal, do ich auta. Chcel som brať aj vodu, no lesník vpravil, že tam neďaleko je studienka s vodou, tak som bandasku nechal. Posed bol zvnútra zateplený kobercom, dobre mi bolo vo vnútri. Lenže, keď som zbehol na studienku, vody tam nebolo. Prameň bol vysušený. Večer som čakal na medveďa a ten aj prišiel, taký trojročák. A v noci... v noci sa na mňa vyhrnuli zasa plchy lesné. Pobehali moje fúze voňajúce od mastnej slaninky, behali po mne z každej strany. Do rána mi vyzrali celú striedku na chlebe a vo vnútri zanechali trus. Tak som mal „po chlebe“. Tri dni som jedol len paštétu a zapíjal ju vlastnými slinami a rannou rosou.

Plchy sivé (*Glis glis*) ma zaujali už vtedy, keď som ich nachádzal vo vtáčích búdkach, ktoré mám rozmiestnené po našom chotári a tiež vo viacerých lesoch na Slovensku. Ba raz sa mi plch sivý usadil v búdke v našom dvore. Vtedy som zistil, aký je plch pokoja milé benevolentné zvieratko. Veď náš dvor, to je ako les. Rastie tu breza, smrek, jedľa, všetky druhy ovocných stromov a višňa. Višne mal plch najradšej. A potom ešte maliny.

Plch sivý žije v lesoch na Hornej Nitre v Strážovských vrchoch, v pohorí Tribeč a s časťou aj na Vtáčniku, ale aj inde, najmä v listnatých lesoch a hájoch v teplejších oblastiach aj v krásnych terénoch Juho-slovenského krasu.

Stavbou tela pripomína vevericu, ba niektorí ho aj tak volajú „sivá veverica“. Dĺžku tela má okolo 15 cm, ale huňatý chvost má tak isto dlhý, hmotnosť do 185 g. Je ozaj sivý, ale má taký striebřistý preliv, že aj v noci za mesiaca ho môžeme v pohybe na konári spozorovať. Do sivej bacuľatej hlavy pekne zapadnú čierne vy-

puklé, gombíkovité oči s bledou obrúčkou a okolo nej s tmavším lemom. Brušná strana je sivasto biela. Hraničná čiara medzi sivým vrchom a belavým bruchom je dosť dobre definovaná.

Dorozumievanie

Plch je nočný živočích. Počas dňa sa skrýva vo svojich úkrytoch a za súmraku sa začne tichučko ohlasovať príjemným vrčaním, čo je znak začiatku razenia cesty von na lov. No nie doslovne na lov, lebo plch je hlodavec a jeho potrava je rastlinná. Zo zmyslov má najlepšie vyvinutý sluch, čomu nasvedčujú aj veľké holé ušnice. Medzi sebou sa plchy kontaktujú akusticky. Plch sivý má viacero zvukových signálov. Nie sú však príliš hlasité, čo nasvedčuje tomu, že majú vynikajúci sluch. Ak plch zbadá človeka, alebo iného nepriateľa, znenazdajky sa ešte z úkrytu ozve drsným „čtk“. Ak by sme vtedy videli na plcha, zistíme, že do tejto zvukovej komunikácie vnáša aj vizuálne prejavy, teda emocionálnu reč tela, hlavne nezvyklé pohyby ako chodenie hore-dole a výraz tváre s vygúľenými očami. Príjemnejšia je komunikácia plchov pri stretnutí, vtedy počujeme akési vyhrávanie na nejaký hrací strunový nástroj (balalajku), alebo jemné fúkanie do ústnej harmoniky. Zo zvukových signálov ešte spomenieme napríklad škripanie zubami, čo je pravdepodobná hrozba samca k druhému nápadníkovi. Niekedy počuť v nočnú hodinu akési dusenie i fúkanie, čo už pravdepodobne naznačuje kontakt samca so samicou.

Zoznamovanie plchov lesných

Zrak je u plchov, ako nočných živočíchov, dosť obstojný. Zdá sa, že pri mesačnej noci, dobre vidia, čo nasvedčujú občasné, vrtké naháňačky po konároch, kde presne skáče jedinec z konára na konár aj na vzdialenosť jedného o metra. Pravdepodobne sa plchy vidia medzi sebou aj podľa sivo – striebristej srsti, ktorá už pri chabom mesačnom svetle svetielkuje a potom sú pozoruhodné aj jemné belavé krúžky okolo očí, ktoré zvyšujú pohľad aj spätnú väzbu videnia pozerajúceho partnera. Plch však neprítvára očné žmurky ani pri ostróm slnečnom svetle, ako niektoré iné nočné zvieratá.

nie. Počas obdobia párenia samce znižujú svoju telesnú hmotnosť a využívajú zásoby telesného tuku na podporu energetických nákladov na reprodukciu.

Reprodukcia však nebýva každý rok. Zistilo sa, že plchy sa každý rok nerozmnožujú. V roku, v ktorom je veľký nedostatok výživných, energeticky dostupných semien sa reprodukcia neuskutoční, poprípade samica porodí len jedno, najviac dve mláďatá. Ale zasa naopak, ak sú k dispozícii potraviny bohaté na aminokyseliny – napríklad klíčiace a nezrelé semená, alebo kvetenstvo, potom sú doplnkom aj larvy hmyzu. Práve dostupnosť týchto

Plch sivý pri zimnom spánku

Plch sivý behá po konároch ako veverka

Čuchová komunikácia sa prejavuje najmä v čase pohlavnej aktivity, pretože mimo rozmnožovacieho obdobia, keď plchy žijú samostatne, nezohráva zvlášť veľkú rolu. V tomto období zanechávajú voňavé stopy z pachových žliaz na nohách, ktoré vyúsťujú medzi prstami. Je to ale sekrét, ktorý pomerne rýchlo vyprchá a tak účinnejšie sú žľazy na koreni chvosta pri konečníku. Hlavne samica v čase ruje lezie po konároch a na určitých miestach sa pritláča zadkom o predmet a zanecháva páchnucu sexuálnu stopu. Tento pach vytrvá až dve noci a vraj ju nezmyje ani dážď.

Svadobné dni prebiehajú v našich pomeroch v júli, niekedy až do polovice augusta. Pred „svadbou“ samec vyhľadáva samicu. Samce žijú voľne bez ohraničeného teritória a vnikajú do samičkinho domovského okrsku. Často sa však za jednu samicou utiekajú aj dva samce, čo sprvu, ani jednému partnerovi nevaďí. Bežia za samicou v tandeme dvaja, prípadne traja. Neskôr začne jeden samec silno škriptať, čo na chvíľu rozpúta boj o samicu. Krátku šarvátku samcov rozuzlí samica, ktoré si vyberie práve silne hlasitého samca. Druhého nápadníka odrazí. Samotný pytač potom ešte vykoná dvoriaci tanec a nastáva páre-

energeticky bohatých semien umožňuje mláďatám plchov zvýšiť ich telesný tuk, potrebný na prvý dlhý zimný spánok bez potravy.

Pôrod a mláďatá. Samica po mesiaci gravidity vrhne zvyčajne štyri až päť mláďat. Pri veľkej hojnosti semien, môžu mať plchy až 10-11 mláďat. Tie sa rodia holé a slepé. Srst im rastie až v šestnástom dni. Oči otvoria po troch týždňoch. Hniezdo opúšťajú asi po mesiaci, keď prestanú piť mlieko a prechádzajú na rastlinnú potravu. Plchy dospievajú až po roku a pol, čiže až po druhej zime. Sú dlhoveké. Dožijú sa až 12 rokov. Na stromoch sa plch pohybuje veľmi obratne, dokonale prelezie aj zvislý kmeň, ba aj stenu. Má ostré pazúriky a za nimi na prstoch pomerne veľké vypuklé vankúšky, podobne ako vákuové prísavky. Tie keď sú vlhké plch sa prisaje aj na veľmi hladkú zvislú plochu. Na zadných nohách má po päť prstov a na predných po štyri prsty. Nohy sú pomerne krátke ale chodidlá sú dlhé. Behajú po stromoch ako takí malí škriatkovia. Hľadajú potravu.

Potrava. Plchy sú veľmi žravé, primárne bylinožravce, ale skonzumujú aj drobné bezstavovce a vajcia. Vždy však uprednostňujú bukvice, žalude a lieskové oriešky, z ovocia obľubuje jablká a z les-

ných plodov jarabinu a plody vtáčej čerešne. V potrave sú aj prispôsobivé a žerú i kôru, zelené mladé listy aj kvety rastlín. Najviac energetické pre plcha sú semená buka. Zarodené buky obsadia plchy pred zimou, keď potrebujú dostatok zdrojov na tvorbu tukových zásob pre udržanie životaschopnosti v čase hlbokého zimného spánku. Plchy si však v jeseni robia aj zásoby orieškov, semien buka a duba. Tie budú potrebovať na jar po prebudení zo zimného spánku, keď im príroda neposkytuje dostatok potravy.

Zimný spánok. Už od augusta si plch zvyšuje svoju hmotnosť a pripravuje sa na zimný spánok. Vtedy môže vážiť až 230g, čiže o 50–60 g viac ako normálne. Po prvom jemnom mráziku sa plch stočí do kľbka a hustým huňatým chvostom si obvinie hlavu a hrud'. Plch počas zimy celkom stuhne a je studený, akoby bol mŕtvy. Tep sa zníži zo 450 úderov za minútu, len na 354. Dych sa spomalí a vydychuje len raz za pol hodiny. Plch spí od októbra do mája a prebúda ho až teplé slnko. Stráca až 50% svojej hmotnosti. Veľa plchov zimu neprežije, hlavne neskoro narodené mláďatá, ktoré sa nestačia zásobiť podkožným tukom.

Autotómia je známa aj u plcha. Lovia ho najmä sovy a kuny. Ak ho dravec (predátor) uchopí za chvost, koža z konca chvosta sa zošmykne z kosti (chrupavky) a umožní plchovi uniknúť a zachrániť si život. Odhalené stavce sa postupne osušia a odlomia. Rana sa rýchlo zahojí a na konci sa vytvorí strapec srsti.

História. Rimania chytali plchy na jeseň práve, keď boli zvieratá najviac vykrmené, niektoré ešte zatvárali do klieťok a prikrmovali orechmi, gaštanmi a žaludmi. Potom ich usmrcovali, čistili, máčali v mede a pripravovali ako labužnícke jedlo pečením. Plchov niekedy plnili bravčovým mäsom. Pri prezentácii, bolo plšie mäso oddelené od ostatných produktov, napríklad králičieho mäsa alebo mäsa z veľkej zveri. Do 17. storočia konzumovali plšie mäso aj chudobní roľníci v Slovinsku a v Chorvátsku.

Ivan Kňaze

Ochrana lesa v roku 2021

alias porada ochranárov cez časopis

Poslednú poradu ochranárov sme mali v marci 2018. Od vtedy sme si manažovali postupy elektronicky. Skúsím v tomto článku nasimulovať poradu ochranárov s vyhodnotením roka 2020 a nastaviť určité pravidlá na rok 2021.

Počiatkový stav kalamity k 1.1.2020 bol 254.440 m³. Prírastok kalamity v roku 2020 bol v objeme 1.693.591 m³ čo je o 423.422 m³ menej ako v roku 2019. Spracovalo sa 1.714.586 m³. Vzhľadom na to ostáva k 31.12.2020 spracovať 233.446 m³ drevnej hmoty, čo je o 29.401 m³ menej ako v roku 2019.

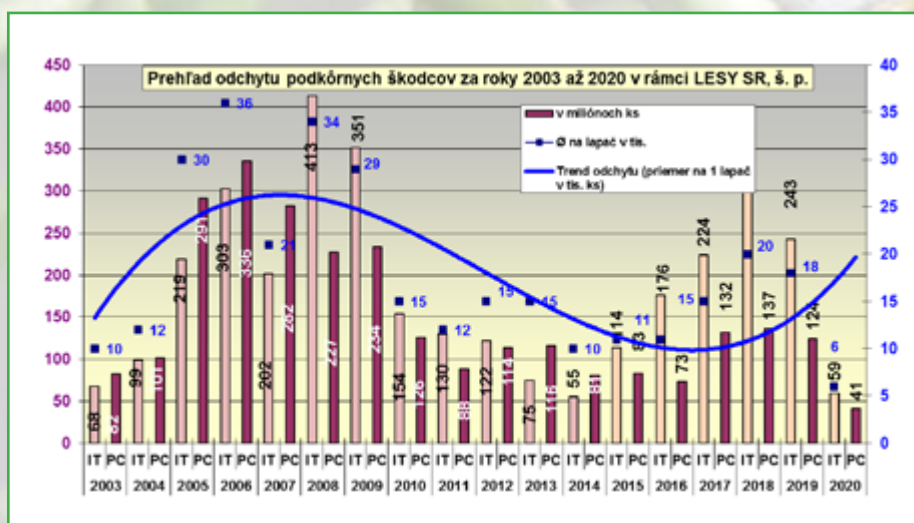
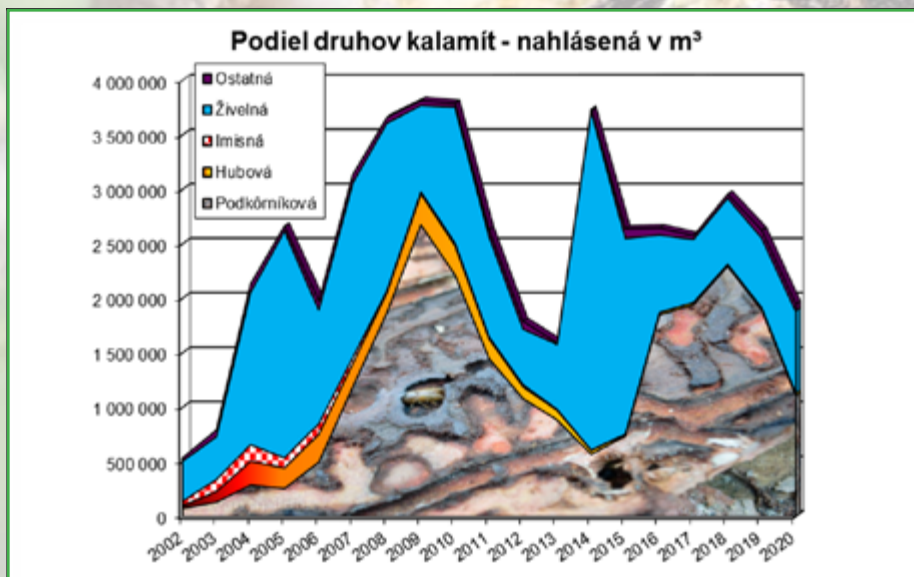
Od roku 2018 nám výrazne klesol objem ostávajúce kalamity nielen celkovej, ale aj podkôrnikovej. Zo 459.916 m³ z roku 2018 na 168.370 m³ v roku 2020. Klesá nám ostávajúca kalamita, klesá nám rovnako počet odchytných zariadení, lapačov a lapačov, ktoré nasadzujeme v boji proti šíreniu podkôrneho hmyzu.

Keď sa pozrieme na druhy kalamít, tak od roku 2019 nevidujeme imisnú kalamitu. Kalamita hubová sa pohybuje posledné roky okolo hodnoty 20 tis. m³ ročne. Dominantnými ostávajú živelná a podkôrniková kalamita.

V roku 2020 sa inštalovalo 12.710 ks lapačov na lykožrúta smrekového (LS), čo je tretí rok po sebe klesajúci trend (v roku 2019 to bolo 16.150 ks a v roku 2018 to bolo 18.128 ks). Priemerné odchyty u všetkých OZ sú výrazne nižšie ako v predchádzajúcich rokoch. Vidno, že rok 2019 je v odchytoch celkových aj priemerných zhruba polovičný ako rok 2018 a rok 2020 je zas zhruba polovičný ako rok 2019. V roku 2018 sme evidovali 17 závodov so silnými priemernými odchytnými, v roku 2019 ich bolo 11 a v roku 2020 už len jeden.

Sledovanie odchytných pomocou lapačov dáva preukazný prehľad o vývoji podkôrných škodcov za celé sledované obdobie. Pokles odchytných od roku 2009 dával predpoklad, že pri nepoľavení v ochranných opatreniach je možné dostať kalamitné premoženie podkôrneho hmyzu pod kontrolu. Roky 2010 až 2013 nám potvrdili túto skutočnosť a v odchytoch sme sa dostali na úroveň rokov 2002 až 2004. V roku 2015, rok po kalamite Žofia, boli vykázané výrazne vyššie priemerné odchyty na jeden lapač ako za posledných päť rokov. Rok 2019 znamenal pokles v odchytoch oproti roku 2018, napriek tomu ide o piate najvyššie odchyty lykožrúta smrekového v histórii evidovania odchytných. Rok 2020 je už historicky najnižší.

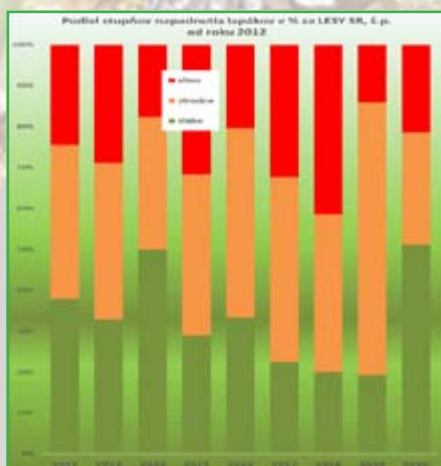
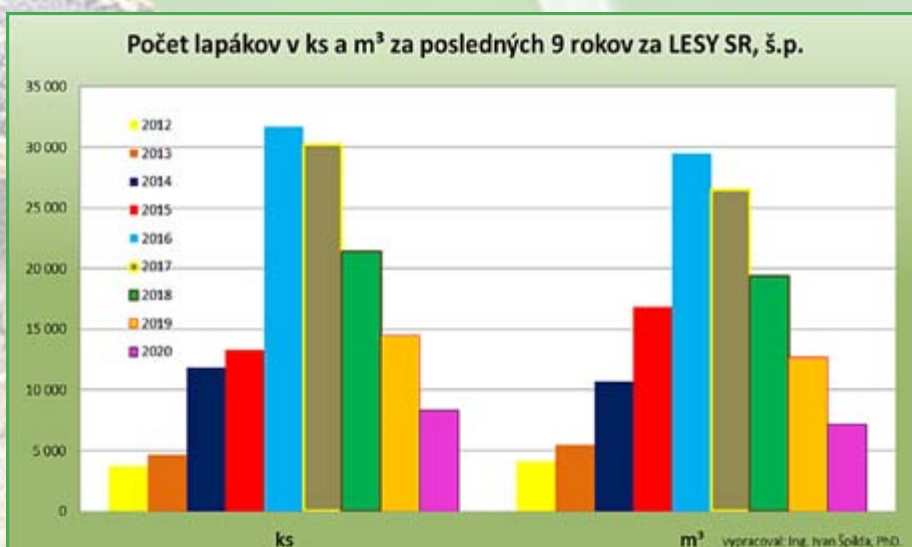
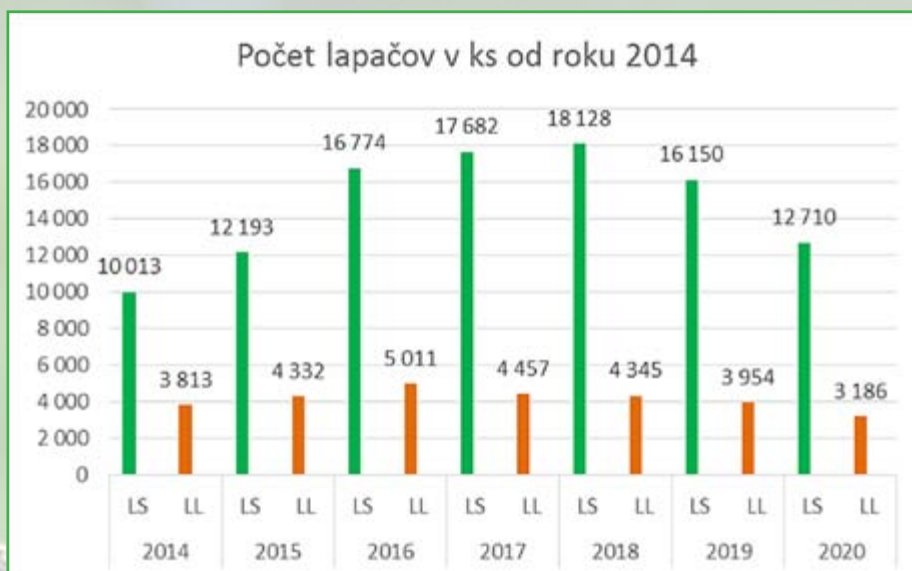
V roku 2020 sa na inštalovalo 8.332 ks lapačov, čo je najmenej od roku 2014. Rozsah

kalamity na všetkých kalamitných OZ určuje prioritu jej spracovania a zároveň sa znižuje výmera smrekových porastov, kde má význam inštalovať lapačky.

Stratégia ochrany lesa na rok 2021

- Jedným z najdôležitejších opatrení je včasné spracovanie kalamity, čo znamená spracovanie čo najväčšieho objemu dreva

Graf Podiel stupňov napadnutia lapákov od roku 2012 ukazuje jeho priebeh a fakt, že v roku 2020 výrazne stúpol podiel slabého napadnutia lapákov oproti ostatným rokům, na úkor podielu stredného stupňa napadnutia.

padnuté a hrozí, že ten vyletí do okolitých porastov, je nevyhnutné v čo najvyššej miere asanovať pálením pri dodržaní všetkých protipožiarnych opatrení.

- Okolo skladov umiestniť feromónové lapače alebo zostavy lapačov alebo lapačové bariéry v pomere 5:1 (lykožrút smrekový: lykožrút lesklý).
- Lokality **po spracovanej sústredenej kalamite a po spracovaní naletených porastových stien** zabezpečiť zostavami feromónových lapačov **bariérovým** spôsobom vybavených príslušnými feromónmi na lákanie lykožrúta smrekového a lykožrúta lesklého v čo najväčšej vzdialenosti od porastovej steny akú umožňujú terénne podmienky a MOP LV 023 Ochrana lesa pred hlavnými hmyzími škodcami na smreku (40 m).
- Pri nespracovanej sústredenej kalamite, ktorá sa spracováva, využiť na ochranu porastových stien, ktoré sú už naletené podkôrnym hmyzom, zhodené skupiny

čerstvých lapákov, ktoré stiahnu atak podkôrneho hmyzu na seba. Lapáky je dôležité priebežne sledovať a včas z porastov odvieť a asanovať.

- K nespracovanej roztrúsenej kalamite pristupovať ako k vyletenej a k okolitým stromom ako k aktívnym chrobačiarom. To znamená lokalitu monitorovať a pri prvých príznakoch napadnutia (žltnutie alebo opad ihličia, kôry) okolitých stromov tieto spracovať ako aktívne chrobačiare, t.j. do jarného rojenia s využitím všetkých podporných metód vnadenia hmyzu do lapačov, lapákov alebo využitia tzv. švédскеj metódy.
- Prečistky v tých JRPL, kde by ich vykonaním v mesiacoch 3-8 mohlo dôjsť k premoženiu podkôrneho hmyzu na ihličnatých drevinách, treba realizovať v mesiacoch 9-12.
- Vypracovať projekty ochrany a obrany proti podkôrnym a drevokazným škodcom podľa JPRL v členení podľa jednotlivých metód boja (feromónové lapače, klasické lapače, uhadzovanie, pálenie a pod.).
- Za odchytové zariadenie sa rozumie navenadený lapač jedným odparníkom. Pri zostave max. troch lapačov s jedným odparníkom s toto rozumie ako tri odchytové zariadenia. Odchytové zariadenie je ďalej aj lapák (otrávený, klasický, na stojato). Skupina otrávených lapákov s max. objemom 10 m³ s jedným feromónovým odparníkom sa ráta ako jedno odchytové zariadenie. Na OM sa za jedno odchytové zariadenie považuje hromada dreva v max. objeme 20 m³.

Sadenice

Vývoj poškodenia sadeníc tvrdoňom smrekovým a lykokazom sadenicovým je klesajúci. Klesajú opatrenia proti týmto škodcom, ako počet kôrok na odchyt, tak použitie voskovanych sadeníc. Každopádne v opatreniach na rizikových lokalitách treba zodpovedne pokračovať.

do 31.3. t.j. do začiatku jarného rojenia podkôrneho hmyzu a zabezpečiť tieto **opatrenia ochrany lesa:**

- Monitorovať stav napadnutia ležiacej kalamity, **porastových stien a stromov vo vnútri porastov.** V prípade objavenia sa ohnisk premoženia **okamžite** realizovať asanačnú ťažbu (drevo z porastov odvieť a asanovať).
- Všetky zvyšky po ťažbe, ktoré sú atraktívne pre podkôrný hmyz alebo sú ním už na-

§ 23 zákona o lesoch

Vlastník, obhospodarovateľ lesa, nemôže spracovať kalamitu hneď ako vznikne, ale musí ju najprv nahlásiť a čakať na vyjadrenie príslušných orgánov, či mu ju dovolí spracovať hneď, alebo až o určitý časový interval, alebo nikdy. Na základe toho vlastník, obhospodarovateľ začne spracovávať kalamitu, alebo rýchlo vypracuje projekt opatrení na zabránenie šírenia podkôrneho hmyzu, aby aspoň zmiernil dopady na okolité porasty, ak dôjde k nekontrolovateľnému premnoženiu v kalamite, ktorú mu úrady nedovolili spracovať. Aj tie opatrenia mu však **musí odsúhlasit'** ŠOP SR a LOS. Tieto zvýšené náklady na ochranu lesa by mu mala preplatiť ŠOP SR.

Opatrenia, ktoré je možné v týchto projektoch navrhnuť a realizovať tam, kde príslušný orgán štátnej správy nepovolil spracovať kalamitu: Väčšina projektov počíta s nasadením lapačov, čo je prirodzene najjednoduchšie riešenie, ale nie dostatočné a nie všade sa dajú lapače použiť. Netreba zabúdať, že lapač **nemôže byť inštalovaný bližšie ako 10 m** od najbližšieho zdravého smreka, čo je síce norma STN, ale v praxi je to príliš krátka vzdialenosť a neodporúča sa. Práve naopak, sila feromónového odparníka je taká, že sa **odporúča lapače inštalovať 20 až 40 m** od najbližšieho zdravého smreka (po konzultácii a odsúhlasení LOS je to uvedené aj v smernici MOP LV 023 Ochrana lesa pred hlavnými hmyzími škodcami na smrek).

Ďalším často používaným opatrením je použitie lapačov. V kombinácii s lapačmi je to funkčná metóda, lebo lapač je možné použiť aj priamo v porastoch, kde nebolo dovolené spracovať kalamitu. Použitie lapačov je však prísne závislé na sledovaní vývoja naletených škodcov a včasnej asanácie lapača. Takže ak z rôznych dôvodov nie je možné lapače asanovať (chemicky, odkôrnením) tak ich **nemožno použiť**. Za lapač je možné a žiadúce použiť aj existujúcu kalamitu, ktorú je možné spracovať. Nie je potrebné

zhadzovať ďalšie zdravé stromy. Len to spracovanie kalamity treba „manažovať“ tak, aby chrobák „stihol“ naletieť a potom sa včas spracovala a zabránilo sa jeho premnoženiu a ohrozeniu okolitého porastu.

Priamo v ochrannom pásme 500 m od kalamity je možné vyhľadávať chrobačiare, spliť ich, odvieť z porastu alebo odkôrniť, zvyšky po ťažbe asanovať uhodením, pálením, štiepkovaním. Všetky tieto opatrenia je možné realizovať ak sú naplánované v projekte a odsúhlasí ho ŠOP SR a LOS. Pre OZ sú to neplánované náklady, zvýšené náklady a OZ ich bude fakturovať ŠOP SR hneď po vykonaní a ŠOP SR by ich mala preplatiť.

Lykožrút bukový

Podkôrný hmyz je nebezpečný nielen pri ihličnatých drevinách, ale aj pri listnatých. U nás sú významné druhy a to podkôrník dubový, lykokaz jaseňový a lykožrút bukový. S podkôrnikom dubovým sa stretávame častejšie a má dokonca svoju vlastnú STN (STN 48 27 17), kde je popísaná prevencia, kontrola, obrana proti tomuto škodcovi. O lykokazov jaseňovom sme písali v Lesníkovi v januári. No v posledných rokoch sa objavuje v našich lesoch čoraz častejšie lykožrút bukový, ktorý je síce prezentovaný ako bežný druh, no to je aj lykožrút smrekový a vidíme, čo dokáže. Hlásenia výskytu máme od Trenčína po Vranov. Osobne môžeme potvrdiť, že zatiaľ napáda len oslabené jedince v poraste. No pri celoporastovom strese, napríklad zo sucha a podobne, nie je vylúčené, že napadne celý porast a premnoží sa. Buk zatiaľ s týmto drobným škodcom „vládne“ bojovať zalievaním miazgou. Miesto napadnutia je viditeľné. Napáda hlavne kmene, no dokáže sa rozmnožiť a vyletieť aj zo zanedbanej porastovej hygieny. Má hviezdicovitý požerok. Lykožrút bukový má dve generácie v roku, čiže je aktívny od apríla do septembra. Odporúčame sledovať bukove porasty. Sledovať zdravotný stav aj v súvislosti s prie-

behom počasia. Ak je dlhodobé sucho, o to viac treba sledovať výskyt chrobačiarov.

Na záver

Skutočný stav kalamity a stav odchytovej škodcov jednoznačne naznačuje nevyhnutnosť aktívneho prístupu k integrovanej ochrane lesa. Na prvom mieste je spracovanie aktívnych chrobačiarov včas, pred ich vyletením. Všetko vyťažené a atraktívne drevo musí byť z porastov vyvezené aby neohrozovalo okolité porasty. Ak sa kmene nedajú vyvieť z porastu jediné riešenie je odkôrnenie. Následné opatrenia po spracovaní kalamity sú prísna porastová hygiena, uhadzovanie zvyškov po ťažbe s následnou asanáciou pálením, štiepkovaním, aby nedošlo k vyleteniu následnej generácie lykožrúta.

Prioritou ochranných opatrení musí byť zastavenie šírenia podkôrneho hmyzu a šírenia podkôrníkovej kalamity do zdravých smrekových porastov.

Nedostatky z kontrol a ich náprava v roku 2021

• Kontrola dodržiavania Mop LV 018 – Ochrana lesa proti lykokazoví sadenicovému a tvrdoňovi smrekovému

Lapacie kôrky inštalovať v zmysle MOP LV 018, to znamená, kôrky riadne zaťažiť, aby celá spodná strana preloženej kôrky dosadla na zem, hrabanku a umožnila odchyt aj lykokaza sadenicového, ktorého silný výskyt sa pri kontrole potvrdil a zároveň kôrky treba riadne zakryť, aby ich slnko nevysušilo, lebo ich účinnosť rapídne klesá.

• Kontrola dodržiavania Mop LV 020 – Ochrana lesa pred škodlivými činiteľmi na jaseň

OZ musí sledovať okrem lapačov aj vývraty a hmotu ponechanú po asanácii, poškodené stromy zverou, pretože táto hmota rovnako slúži ako lapač. V jaseňových porastoch, ktoré v podmienkach LSR, š.p. dlhodo- bo trpia pre zlý zdravotný stav, je porastová hygiena kľúčová.

Rovnako dôležité je načasovať prerezávky a prebierky mimo obdobia rojenia lykokaza jaseňového t.j. od 1. júla do 31. októbra. Platí to aj pre asanačnú ťažbu, po ktorej nie je možné asanovať zvyšky po ťažbe.

• Kontrola dodržiavania ochrany lesa v boji proti podkôrnému hmyzu na ihličnatých drevinách, kontrola evidencie spotreby a spôsobu aplikácie prípravkov na ochranu rastlín

Najčastejšie sa vyskytuje nesprávne inštalované odchytovej zariadenie. Lapače sú príliš blízko porastu, čím ho ohrozujú naletením, alebo sú zarastené okolitou vegetáciou.

• Kontrola vedenia IOL (podsystem WebLES)

Kontrola IOL minulý rok prebehla na všetkých OZ minimálne dvakrát. Stále dochádza k nesprávnemu evidovaniu odchytovej zariadení a v ďalšom čísle Lesníka si ukážeme aké sú najčastejšie chyby, ako neevidovať a ako správne evidovať ochranu lesa v IOL.

Ing. Ivan Špilda, PhD.

Lesníctvo Talianska

Taliansko leží na území južnej Európy na Apeninskom polostrove. Je to prevažne hornatá krajina, na severe s členitými pásmami Álp (na jej hranici s Francúzskom leží najvyšší vrch Európy, Mont Blanc, s výškou 4.810 m n. m.) s mnohými ladovcami. Alpy sa zvažujú do Pádskej nížiny. Vnútrotnú os polostrova tvoria Apeniny, ktoré sa vyznačujú seizmickou a sopečnou činnosťou.

Podnebie je prevažne subtropické stredomorské, na severe v Pádskej nížine prechádza k miernemu s horúcim suchým letom a miernejšou zimou. V horách je drsné vysokohorské podnebie, kde ročné zrážky dosahujú 1.000 až 2.000 m n. m..

Túto prímorskú krajinu obmýva Jadranské more, z juhu Iónske more a zo západu Tyrhénske more a Ligúrske more. Celková dĺžka pobrežia je 7.600 km. Patria k nemu aj ostrovy Sicília, Sardínia, Elba, Capri, Tremiti a Ischia, ktoré sú hornaté a známe činnými sopkami (napr. Etna, Stromboli, Vezuv).

Celková rozloha predstavuje 30.132.858 ha s lesnatosťou na úrovni 35%, ktorá stále narastá. V súčasnosti lesy pokrývajú približne 11,2 mil. ha. Za desať rokov sa lesná plocha (od roku 2006) zväčšila o viac ako 600.000 hektárov. Z celovej rozlohy pripadá 67% lesov do vlastníctva štátu. 7,6% lesov sa nachádza v národných parkoch, 6,7% v regionálnych prírodných parkoch, jedno percento v prírodných rezerváciách alebo v iných chránených územiach. Až 22,2% z národnej zalesnenej oblasti je súčasťou sústavy Natura 2000.

Taliansku lesnú flóru tvorí 61 rodov, 133 rodov, 469 druhov. Drevité kríky z nich tvoria až 74%, stromy 23%, kým liany len tri percentá. V rámci lesných pozemkov evidujú približne 12 miliárd stromov.

Iba 15,7% talianskych lesov (1,3 milióna ha) je obhospodarovaných s podrobne plánovaným manažmentom (viacročné plány riadenia), základný nástroj pre zabezpečenie poskytovania ekosystémových služieb v rovnováhe s produkciou komerčných výrobkov (drevo na priemyselné použitie a palivové drevo). Zvýšenie výmery lesov však spôsobilo nárast prevádzkových investícií. Dôvody v zásade vyplývajú z vysokých nákladov na správu, orografických limitov a malých rozmerov súkromných nehnuteľností.

Lesné hospodárstvo je hlavným nástrojom na zlepšenie environmentálnych, sociálnych a hospodárskych funkcií lesov a zabezpečuje ochranu, udržanie a produkciu. Celkový nárast drevnej biomasy talianskych lesov sa odhaduje na 38,4 mil. m³/rok, z ktorých 30 miliónov m³ sa považuje za skutočne ročne použiteľných. Ročné využitie biomasy vyprodukovanej v talianskych lesoch na energetické alebo priemyselné účely nepresahuje 30-35%, v porovnaní s európskym priemerom, ktorý namiesto toho využíva okolo 60% čo ročných prírastkov.

Taliansky drevársky priemysel dováža viac ako 80% surového dreva. Napríklad

v roku 2015 predstavoval dovoz 10,7 milióna m³, z ktorých 6,1 mil. m³ tvorilo surové drevo a 4,6 mil. m³ polotovary a drevné výrobky. Taliansko na dovoz vynakladá ročne viac ako 10 miliárd eur a to 7,5 miliardy využíva na nákup primárnych produktov (dreva) a 2,7 miliárd na druhotné výrobky – byliny, ovocie, živice, huby. K týmto údajom je potrebné pripočítať aj množstvo dovezeného dreveného materiálu na energetiku, čím sa Taliansko stalo prvým svetovým dovozcom dreva na spaľenie a deriváty.

Talianske lesy sú poškodzované biotickými ale tiež abiotickými faktormi. Spomedzi biotických faktorov až 20,5% môžeme pripísať hmyzím škodcom a 5% je dôsledkom pôsobenia plesní. V roku 2015 bolo až 29,8% talianskych stromov postihnutých vyššou ako 25% defoliáciou. Tá postihla až 58% dubov a cca 80% gaštanov. Ďalšími faktormi, ktoré spôsobujú odlistenie stromov sú sucha a narastajúce letné teploty.

Napr. roku 2015 došlo v Taliansku k zvýšeniu škôd spôsobených požiarmi na 5.442 požiarov, ktoré poškodili 41.511 hektárov, z nich 25.867 ha boli lesné pozemky.

Medzi najvýznamnejšie rieky patrí 652 km dlhá rieka Pád, rieky Adige, Tiber (preteká cez Rím) a Arno. Známe sú jazerá Garda, Maggiore, Lugano, Trasimeno a Bolsenské jazero

Július Barták a Pôdohospodársky archív

(3. časť: Ing. Tibor Blattný, prednosta pobočky Rimavská Sobota)

Július Barták, nelesník, svojím zápalom pre lesníctvo a pre lesnícku históriu stihol strhnúť pre dobro vecí viacerých významných slovenských lesníkov, historikov a archivárov.

Mal veľmi dobrý inštinkt pre menovanie lesníkov do pracovných funkcií pod svojim vedením. Takto veľmi spoľahlivo obsadil pobočky Pôdohospodárskeho archívu na Slovensku. Z jeho pracovníkov na pobočkách Pôdohospodárskeho archívu vynikali známi slovenskí lesníci, ale aj známi slovenskí archivári a historici. K takýmto patrili predovšetkým lesník Ing. Tibor Blattný, vedúci pobočky v Rimavskej Sobote, ale aj historik prof. Gejza Balaša, vedúci pobočky v Banskej Bystrici – Radvani. Z ďalších vedúci pobočiek možno spomenúť Otomara Gergelyiho v Humennom, Máriu Jeršovú v Turčianskom Svätom Martine, Jozefa Oravského v Leviceiach, ale aj významné osobnosti na ústredí archívu v Bratislave – Richarda Marsina, Františka Sedláka, Michala Kušíka a Jána Purginu a ďalší.

Osobitné miesto však patrí Ing. Tiborovi Blattnému. Tento bývalý pedagóg štiavnicekej Vysoké školy banskej a lesníckej, neskôr námestník ústredného riaditeľa štátnych lesov a majetkov Ing. Jozefa Biringera počas Slovenského štátu bol pre komunistov, kádruvo neprijateľnou osobou. A tak bol postupne zbavený všetkých funkčných pozícií v lesníctve. Pomocnú ruku mu podal práve Július Barták z pozície Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy a jeho Pôdohospodárskeho archívu. Archív mal na Slovensku šesť pobočiek, z ktorých jedna sídlila v Rimavskej Sobote. Nebolo to náhodou – sem gravitovali všetky archívy Rimamuránskej spoločnosti, všetky archívne dokumenty Koháryovsko-Coburgovských majetkov, ktoré boli po tejto stránke aj vďaka zavedeného administratívneho poriadku jeľšavského direktora Ľudovíta Greinera v náležitom poriadku. A práve takúto dôležitú archívnu jednotku dal Barták pod správu a vedenie Ing. Tibora Blattného. Do roku 1948 všetko fungovalo primerane dobe, bez viditeľných problémov. Po „Víťaznom februári“ 1948 kádruv úderky pôsobiaci v celej spoločnosti, teda aj Rimavskej Sobote, objavili Ing. Blattného v síce v menej významnej, ale predsa len v pozícii prednostu pobočky v Rimavskej Sobote. Okamžite bol zbavený funkcie, ostal v archíve síce naďalej, ale len preto, lebo nebolo za neho plnohodnotnej odbornej náhrady. Útoky na jeho osobu sa natoľko vystupňovali, že bol v podstate existenčne ohrozený, viackrát písal na povereníctvo, avšak okrem riaditeľa Bartáka sa ho nikto nezastal. Zo zachovaného listu Bartákoví pochopíme, že nebol v ľahkej situácii:

Ing. Tibor Blattný

Šťastný, Blattný – Prirodzené rozšírenie lesných drevín na Slovensku

„Vážení pán riaditeľ! Rim. Sobota 7.10.1952 Máme to teraz smutné dni! Začala sa Akcia B¹ vyloženia občanov na dediny, predbežne je tangovaných 19 rodín a ako títo budú preč, nasleduje druhá a ďalšia etapa. Vyložení majú byť v prvom rade penzisti a majitelia lepších domov. Je pravdepodobné, že budem v tom aj ja a keby výmer došiel v najbližších dňoch, na poradu cestovať by som už nemohol. A vôbec za takýchto okolností a pomerov potom nebu-

dem sa môcť venovať archívnictvu: duševne zničený človek takúto prácu vykonávať nebude v stave! Ak sa nedostanem do najbližšej etapy, vtedy rozhodne prídem do Bystrice.

Neviem ako teraz, čo podniknúť, čo by pomohlo? Aby som bol ponechaný v Sobote, to je záujem nielen osobný, ale aj úradný! Preto Vám to aj oznamujem, aby ste – ak je to ešte možné – zakročiť mohli (kde a ako, to veru neviem!) v tom zmysle, aby nebol som považovaný za penzistu, ale za aktívneho vedeckého pracovníka, ktorého potrebujete a má byť v jeho štúdiách k Archívnemu stredisku viazaný a ak by som bol do programu vyložiť sa majúciach osôb pojatý, bol by som z toho vynechaný. Je skoro možné, že tento môj dopis obdržíte neskoro. Záchrana je takto, ale aj vôbec: Súrna! Nikto nevie o rozmeroch akcie, koho zachycuje a dokedy trvá?!

S priateľským pozdravom Váš Blattný.

Riaditeľ Pôdohospodárskeho archívu Július Barták okamžite zasahuje. Už dňa 9.10.1952 Povereníctvo pôdohospodárstva adresuje pod č. PA-10/19/52 Miestnemu národnému výboru v Rimavskej Sobote list, v ktorom sa ako vec uvádza: „Ing. Tibor Blattný, Rim. Sobota – nutné ponechanie v mieste, ako vedeckého pracovníka.“

Z listu sa ďalej dozvieme:

„Povereníctvo pôdohospodárstva – Pôdohospodársky archív v zmysle § 27 zákony zo dňa 27.10.1948 č.241/48 Sb. o prvom 5 RP² zapojilo a poverilo Ing. Tibora Blattného, zamestnanca ČSŠL v. v., osvedčeného odborníka špeciálnym technicko-historickým výskumom lesníctva v pracovnej oblasti Gemer. Menovaný vykonáva výskum na riešenie aktuálnych otázok pre lesnú výrobu, jej plánovanie v rámci historického materiálu lesníctva. Ing. Tibor Blattný zároveň vedie Archívne stredisko Pôdohospodárskeho archívu v Rimavskej Sobote po stránke odbornej archívnej práce.

Ide tu o plnenie úloh dôležitých, veľmi aktuálnych a špeciálnych, v ktorom smere je veľký nedostatok odborníkov. Považujem preto za neodkladne nutné, aby menovaný bezpodmienečne bol ponechaný vo svojom byte v Rimavskej Sobote, aby mohol nerušene vykonávať zverené práce nielen v Archívnom stredisku Pôdohospodárskeho archívu, ale aj doma vo svojom byte, z ktorého jednu miestnosť pokladáme za pracovňu. Vykonávanie zverených vedeckých prác vyžaduje aj prácu cez čas, najmä keď ide o vypracovanie technicko-historických elaborátov pre potreby technické, hospodárske z odboru lesníctva.

Ing. Tibora Blattného pokladáme za aktívneho vedeckého pracovníka, ktorého

1 Akcia B znamenala vysídlenie neprispôsobivých z miest na dediny (tzv. splynutie s „ľudom“) . Pravou príčinou bolo získanie ich bytov (najmä v Bratislave) pre „uvedomelých“ občanov a potreby strany – pozn. autora.

2 Prvý celoštátny 5 ročný hospodársky plán na rozvoj národného hospodárstva (1949 – 1953) – pozn. autora

Sídlo pobočky Pôdohospodárskeho archívu v Rimavskej Sobote (dnes Gemersko-malohontské múzeum)

v dnešnom budovaní technického rozvoja nutne potrebujeme, preto nemôže byť zaradený nijako medzi osoby – penzistov, ktorých pobyt v Rimavskej Sobote nie je nutný.

Podpísaný za povereníka Barták v. r.

Vidíme, že riaditeľ PA Július Barták sa zachoval v tej neľahkej dobe mimoriadne slušne a odvážne.

Zrejme to nestačilo, pretože Barták opakuje o pár dní podobný list zo dňa 18.10.1952 pod č. PA-10/21/52 adresuje ho tiež na Miestny národný výbor Rimavská Sobota. Hlavné myšlienky z neho vyberáme:

„...Celoštátna pracovná porada pôdohospodárskych, lesníckych a bankových archivárov Historického ústavu SAV, Vysokej školy lesníckeho inžinierstva a s naznačenými sektormi rezultujúcich ministerstiev a povereníctiev zo stanoviska odborného veľmi postrádala Ing. Tibora Blattného, najmä že v dôsledku terajších bytových premiestňovacích opatrení nemohol osobne predniesť špeciálnu svoju prednášku na tému „Lesokultúrna činnosť bývalého veľkostatku Coburg v dobe 1828-1879“. Jeho prítomnosť sme postrádali tak v Banskej Bystrici, ako i v Banskej Štiavnici....“

Vzhľadom nato, že menovaného ako význačného lesného odborníka, špeciálne z hľadiska lesníckych historických výskumov nemôžeme postrádať a zo záujmov celoštátnych pracovnú podstat, aby nielen mohol viesť Archívne stredisko Pôdohospodárskeho archívu v Rimavskej Sobote, ale aby menovite mohol vyvinúť historickú výskumnú činnosť.

Preto dôrazne žiadam, aby doterajší jeho byt ako nevyhnutne potrebné pracovné prostredie, bol z dôvodu nutnej potreby i naďalej mu ponechaný...“

Podpísaný Za povereníka: Barták v. r.

Obidva listy ako vidíme sú obsahom nadexponované, avšak bolo to potrebné, svoje vykonal jednak podpis „Za povereníka“ a jednak adresát – Miestny národný výbor v Rimavskej Sobote nemohol ignorovať takýto naliehavý list povereníctva, ktoré malo v tom období veľkú politickú váhu.

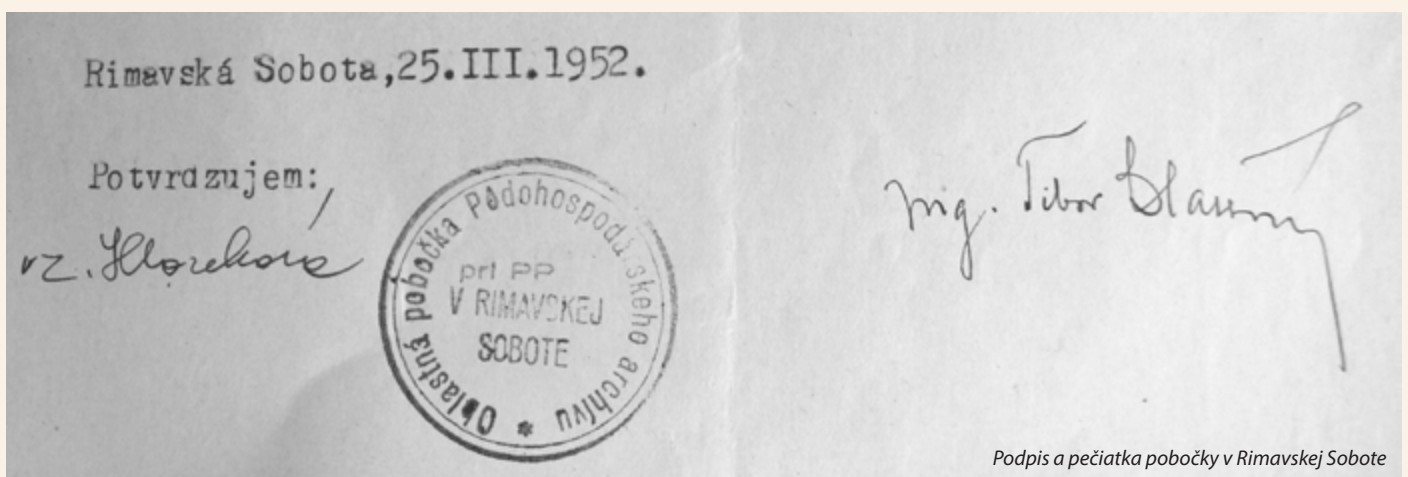
S neuveriteľne nezištnou pomocou riaditeľa Bartáka, akcia „B“ Ing. Blattného obišla, neobišla však jeho postavenie v archíve. Funkcia prednostu archívu ostala naďalej neobsadená. Zástupcom prednostu archívu

ostala Helena Hlozeková a Ing. Blattný sa stal jej neoficiálnym poradcom vo veciach riadenia archívu, aby tento vôbec mohol fungovať. Helena Hlozeková sa na všetky oficiálne listy Oblastného strediska Rimavská Sobota od odvolania Ing. Blattného z funkcie prednostu až do zániku archívu podpisovala ako „prednosta AS v. z.“. S Ing. Blattným urobil riaditeľ Barták zmluvu, ako s externým pracovníkom – na jednotlivé výskumné archívne úlohy, aby mal akú – takú finančnú podporu na živobytie.

Napokon Ing. Blattný aj tak Rimavskú Sobotu opustil, presťahoval sa v roku 1965 do Banskej Bystrice, kde v roku 1969 v tichosti zomrel vo veku 86 rokov. Pochovaný je však podľa poslednej vôle vo svojej milovanej Banskej Štiavnici na Frauenberskom cintoríne.

Aj týmto príspevkom sme chceli poukázať na morálne vlastnosti Júliusa Bartáka, ktorý sa nebál v dobe komunistického prenasledovania ľudí, povzniesť svoj hlas na ich záchranu, riskujúc tým vlastný osud.

Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Podpis a pečiatka pobočky v Rimavskej Sobote

Pred 140. rokmi sa narodil zakladateľ strednej lesníckej školy v B. Štiavnici Prof., Dr., Ing. Rudolf Haša

Narodil sa 1.4.1881 v Kunoviciach u Valašského Meziříčí ako syn učiteľa. V r. 1892 prišiel na gymnázium vo Valašskom Meziříčí. V r. 1900 sa stáva poslucháčom Lesníckeho odboru Vysokej školy poľnohospodárskej vo Viedni. Už v r. 1911 po zložení skúšky z ekonomickej skupiny a národného hospodárstva bol v r. 1912 menovaný doktorom poľnohospodárskych vied. Bol významnou osobnosťou československého lesníckeho života, zakladateľ Štátnej vyššej lesníckej školy v Banskej Štiavnici (1919) i Lesníckeho odboru Vysokej školy zemédelskej v Brne (1920). V rokoch 1906 až 1910 prešiel primárnou praxou na auerspergských majetkoch, najprv v Libáni i Nasavrkov a potom na veľkostatku Zelená Hora v Nepomuku. V r. 1910 nastúpil na Vyšší lesnícky ústav v Písku ako učiteľ pre odbor geodézie, lesného staviteľstva, dendrometrie a lesnej tvorby. Konceptia lesníckeho školstva ktorú napísal bola prijatá Ministerstvom poľnohospodárstva v r. 1919. Od 1.4.1919 prechádza R. Haša do služieb štátnych lesov, kde nastupuje ako vrchný lesný radca s poverením riaditeľa novozriadenej Štátnej vyššej lesníckej školy v Banskej Štiavnici. Odtiaľto 1. októbra 1920 odchádza na Vysokú školu zemédelskú do Brna, kde je menovaný mimoriadnym a krát-

ko na to riadnym profesorom pre odbor lesnícka ekonómia s poverením výučby zariadenia lesov, oceňovania lesov, dendrometrie a užitej geodézie. Tu sa stal hlavným pilierom Lesníckeho odboru, aj celej vysokej školy. Bol trikrát zvolený rektorom pre ob-

dobie 1921/22, 1939/40 a 1945/46, dvakrát dekanom Lesníckeho odboru, pre obdobie 1928/29 a 1937/38. Podarilo sa mu zabezpečiť stavbu novej budovy, určenej hlavne pre Lesnícky odbor. Do roku 1923 sa mu podarilo ustanoviť odborné ústavy, pre ktorých vedenie vyhľadal mimoriadne schopných odborníkov (J. Opletal, A. Dyk, F. Müller, A. Bayer, A. Tichý). Jeho zásluhou je aj získanie adamovského lesného majetku pre potreby školy (1923) po zbere liechtensteinského majetku. Bol poverený zriadením a vedením Oddelenia lesníckej ekonómie Štátnych výskumných ústavov lesného hospodárstva v Brne, ktoré boli umiestnené na Lesníckom odbore pri Ústave lesníckej ekonómie. Na dôchodku sa venuje písaniu: „História Vysokej školy poľnohospodárskej v Brne a Školského lesného závodu“ (1976). Jeho odborný literárny odkaz spočíva v troch hlavných prácach: „Hospodárske lesné zariadenie“ Písek 1928, „Cesty k uskutočneniu ekonomickeho princípu a princípu hospodárskej udržateľnosti v súlade s lesnou tvorbou“ Písek, 1929 a zásadný spis: „Lesné zariadenie a jeho pomer k lesnej tvorbe“ Písek, 1925. V dôchodku (od roku 1951) žil vo svojej rodnej obci v Kunoviciach na usadlosti Na Luhu, kde dňa 12.4.1963 vo veku 82 rokov umiera.

130. výročie narodenia známeho slovenského lesníka Ing. Vojtech Bukovčan

Narodil sa 3.2.1891 v Košiciach v rodine železničiara. Absolvoval gymnázium v Spišskej Novej Vsi (1909), pokračoval na Vysokej škole banskej a lesníckej v Banskej Štiavnici, (1913). Začínal v rokoch 1913-1930 u Štátnych lesov Banská Bystrica, v taxácii. Medzitým v I. svetovej vojne bol na ruskom, srbskom a talianskom fronte. Po roku 1918 bol vedúci lesných správ Štátnych lesov v Banskej Bystrici (1921) a na Starých Horách (do roku 1930). Následne 1930-1936 Štátne lesy Prešov, Solivar, inšpekčný úradník. 1936-1939 Ústredné riaditeľstvo štátnych lesov v Prahe ako inšpektor pre Slovensko, v služobnej hodnosti vládneho radcu. 1939-1944 sa vrátil do Solivaru ako riaditeľ štátnych lesov. Po vojne v rokoch 1945-1946 bol Rusmi (NKVD) protiprávne odvečnený ako zajatec na Stredný Kaukaz. Po návrate 1947-1956 Krajská správa lesov Banská Bystrica, ako likvidátor Riaditeľstva štátnych lesov Zvolen a ako inšpektor pre Horehronie. Tu pracoval až do odchodu na dôchodok v roku 1956. Po roku 1956-1959 pracoval ako dôchodca ešte pre Lesnicke a drevárske múzeum vo Zvolene, v rokoch 1960-1969 sezónne na Krajskom poľnohospodárskom projekčnom

ústave a vo Výskumnom ústave lesného hospodárstva vo Zvolene. Jeho odborné práce sa dotýkali najmä problematiky rekonštrukcie hornej hranice lesa, najmä v lavínových oblastiach Veľkej Fatry a Nízkyh Tatier, kde projektoval lavínové zábrany. Pri stabilizácii a zvyšovaní hornej hranice lesa významnú úlohu pripisoval limbe, ktorá sa stala jeho

oblúbenou drevinou. Presadzoval pri zalesňovaní spôsob prirodzenej obnovy lesných, najmä bukových a jedľových porastov a výberkové hospodárstvo v lesoch s výbornými výsledkami. V ochranných kruhoch viedol diskusie na tému poškodzovania semien limby orešnicou perlavou. V roku 1956 sa stal odborným konzervátorom ochrany prírody pre odbor lesníctvo so špecializáciou pre vysokohorskú ochrannú problematiku. Zúčastňoval sa krajských inštruktážnych porád štátnej ochrany prírody pre okresných konzervátorov. Bol mimoriadne aktívnym členom Zboru ochrancov prírody v Banskej Bystrici, aktívnym horolezcom a poľovníkom. Za svoju 50-ročnú odbornú prácu dostal v roku 1966 Zlatý diplom a v roku 1976 Diamantový diplom od Šopronskej lesníckej univerzity, ako jednému z najstarších dovtedy žijúcich absolventov Banskó-štiavnickej Vysokej školy. Publikácie: Kosodrevina (1953), Lavíny a lesy (1960), Pestovanie limby (1969). Množstvo príspevkov v lesníckych a ochranných časopisoch a zborníkoch. Zomrel 4.3.1977, vo veku 86 rokov v Banskej Bystrici, kde je aj pochovaný.

Ing. Viliam Stockmann, CSC.

Zborovské aleje

Popri historických pamiatkach Bardejova sa čoraz častejším cieľom návštevníkov stáva neďaleký Zborovský hrad (Makovica). Po desiatich rokoch obnovy priťahuje návštevníkov svojou kamennou krásou.

Po odkúpení Makovického panstva a hradu v roku 1601 sa stali vlastníckmi Rákociovci, jeden z najvýznamnejších rodov v Uhorsku. Rákociovci si postavili v obci reprezentatívny kaštieľ okolo roku 1620. Podľa inventarizácie kaštieľa si môžeme vytvoriť predstavu o živote v ňom. Majitelia sa liečili bylinkami a život si spríjemňovali kvetmi. V parku s morušou ryby čerili v rybníku vodu.

Inventár z roku 1671: *Vo fľašiach je výluh z rasce, petržlenu, hluchavky, bazového kvetu, šťaveľu, konvalinky, jahody, yzopu lekárskeho, mäty piepornej, lipového kvetu, materinej dúšky. Je tu i Dzeviernikova vodka predná. Kvetinová záhrada: červená ľalia, tulipán, ľalia biela, harmanček, zimný majorán, biely harmanček, cheirant voňavý, krušpán vřdzyzelený. Zeleninová záhrada: hrach, cibuľa, cesnak, mrkva, petržlen.*

Na dvore kaštieľa je rybník so štukou, kaprom a bielymi rybami. Boky sú z dreva, ohradený je doskami.

Súčasťou kaštieľa bola lipová aleja. Prípomína ju dobová kolorovaná pohľadnica z čias Rakúsko-Uhorska s textom: *Rákociho 100 zborovských líp*. Do histórie sa zapísali tým, že Rákociovci datovali svoje listiny Datum Zboroviae sub centum tiliis – Dané v Zborove pod sto lipami.

O lipovej aleji sa písalo aj v článku o Zborove v novinách Vasárnapi Ujság (Nedelné noviny) v roku 1906: *Za kaštieľom sú dve lipové korzá so sto lipami, ktoré boli spomenuté v listinách kniežaťa: datum Zboroviae sub centum tiliis. Pravda, veľa už z nich vyhyhynulo, ale sú nahradené novými.*

Počas prvej svetovej vojny bolo poškodených alebo zničených veľa líp. Začiatkom 60-tých rokov minulého storočia ich rástlo ešte okolo 40. Neskôr víchrica mnohé vyvrátila,

zvyšok bol vyrúbaný. Aleju pripomína už len názov ulice Pod 100 lipami. Zborovskí nadšenci na čele so starostom z občianskeho združenia ŠOK (Šport Osveta Kultúra) chcú obnoviť slávu Rákociho aleje vysadením jednej vetvy líp na pôvodnom mieste.

Tak trochu v tieni Zborovského hradu je dubová aleja, ktorá lemovala pôvodnú cestu z obce Dlhá Lúka na Zborovský hrad. Vek zaniknutých stromov, už biologicky rozložených, sa datuje na začiatok 17. storočia. V tom období, od roku 1601 po 1711, hrad vlastnili Rákociovci. Zachovalo sa 41 pôvodných dubov, najväčší má obvod kmeňa päť metrov. Najstaršie jedince boli vysadené na prelome 17. a 18. storočia. Dosádzanie duba letného trvalo do polovice 19. storočia.

Vďaka Združeniu na záchranu Zborovského hradu došlo po roku 2010 k obnove nielen hradu, ale aj dubovej aleje. Pôvodná prístupová cesta bola vyčistená od náletových drevín. Na miestach po zaniknutých jedincoch bolo vysadených 32 sadeníc duba letného.

Štefan Hanuščík

Keď les na chvíľu stíchne

V marci 2021 sa mi dostala do rúk kniha poľovníckych príbehov od Evky Hívešovej „Keď les na chvíľu stíchne“. Veľmi milo ma kniha prekvapila, veľmi rýchlo som ju prečítal a odporúčam ju do pozornosti aj čitateľom Lesníka. Prečítal som už mnoho poľovníckej beletrie a nečakal som, že ma niečo tak silne osloví. Evka Hívešová je vlastne prvá ženská autorka knihy poľovníckych príbehov na Slovensku. Verím, že kniha zaujme všetkých ozajstných poľovníkov a iste

všetkých poľovníckych kynológov. Príbehy sú úprimné, vyžaruje z nich veľká pokora, majú pútavý i dramatický, dobre gradovaný dej. Spolu s autorkou sa ocitnete v zákutiach jej revíru veľmi realisticky – ako keby ste boli súčasťou deja. Píščárske príbehy sú opravdivé, až lyricky precítené, je v nich smútok i radosť, ľútosť i šťastie. Vážne aj s humorom z nich cítiť, že poľovníkom nemôže byť hoci-ko. Z knihy vyznieva aj úprimné priateľstvo poľovníkov navzájom, dodržiavanie tradícií, nepísané, ale umocnené zvyky – to všetko dokazuje, že poľovníctvo je dnes nevidaný fenomén. Ozajstní poľovníci sú dobrí ľudia, ktorých príroda učí byť tvrdými, spravodlivými, priateľskými a skromnými. Už máme žiaľ málo takých záujmových skupín, ktoré dokážu nezištne pomáhať. Aj o tom je táto kniha – je to kus poľovníckej osvety, je to úžasná prezentácia našej poľovníckej kultúry a vlastne je to krásny dôkaz, že poľovníctvo má zmysel. Veru by si malo túto knižočku prečítať veľa, veľa ľudí, aby pochopili, že život je krásny, že dávať je omnoho viac ako dostať, že príroda patrí medzi najkrajšie dary Stvoriteľa, ktoré si musíme vážiť. Úprimne chválím túto 250-stranovú knižočku a verte, že Vás nesklame. Navyše má krásny obal, je krásne ilustrovaná Jožkom Diheneščíkom, má hodnotnú fotografickú prílohu, kvalitný papier i grafiku. Môžete si ju objednať na čísle 0905795808, alebo na email. adrese: beika06@gmail.com, tak ako som to urobil aj ja. Neolutoval som a verím, že aj vy budete spokojní.

Lesu a lovu zdar dobrí ľudia!

Marian Číž

Uveríte

Už je tu apríl a čochvíľa máj. A každý správny milovník prírody vie, že tento lásky čas je obdobím medvedej ruje. Roztúžené, cez 300 kg vážiace chlpaté páchnuce gule, veľmi často a s ľahkosťou prerážajú pletivá na našich oborách a hľadajú v nich svojich partnerov, prípadne nové teritórium.

Takto zničené oplotenia si vyžadujú nemalé finančné náklady a tiež čas strávený opravou i pravidelnými kontrolami stavu zabezpečenia obory. A tak sme v našich revíroch pre tento rok spustili projekt „Medvedou cestičkou“. V rámci neho vybudovali naši kolegovia viac ako 500 prechodových rebríkov s nosnosťou pol tony, ktoré uľahčia medveďom prechod našimi zvernicami. To, aký úspech bude mať toto naše konanie a ako vďaka lesníkom stúpne v nasledujúcom období medvedia populácia, sa necháme prevkapiť. Sme radi, že aj týmto spôsobom môžeme búrať pomyselné i reálne bariéry v našej krásnej divočine.

LESU ZDAR!

Nájdí 10 rozdielov

RECEPTÁR

Jeleň pod orechom

600 g jelení chrbát, 20 g vlašské orechy, 7 g mletá káva, 1 vajce, 250 g maslo, 100 ml smotana na varenie, 500 g červená kapusta, 2 g borievky sušené, tymian, soľ

Umytý a očistený jelení chrbát grilujeme na panvici 1,5 minúty z každej strany a necháme odpočinúť. Z mletých orechov, mletej kávy, vajec, hladkej múky a soli vypracujeme cesto. Cesto vyvalkáme natenko a vložíme doň ugrilovaný jelení chrbát, ktorý posolíme a zavinieme do cesta. Mäso v ceste dáme piecť pri 190 °C asi na 10 minút.

Umytú, očistenú a nakrájanú červenú kapustu zalejeme vodou a uvaríme na kašu. Kapustu scedíme, rozmixujeme spolu so smotanou, soľou, s maslom a prepasírujeme cez sitko.

(zdroj internet).

APRÍL 2021

Životné jubileá

50 rokov

Ivan Turanský, vedúci LO, LS Stupava – OZ Šaštín
Peter Štefanec, technik, LS Moravany – OZ Smolenice
Vladimír Strieška, vedúci LO, LS Čífare – OZ Levice
Ivana Štefániková, referent správy LP a reprivatizácie, sekretárka – OZ Považská Bystrica
Ing. Jaroslav Kýpet, vedúci LO, LS Hnúšťa – OZ Rimavská Sobota
Michal Garaj, vedúci LO, LS Stará Voda – OZ Košice
Miroslav Čulý, vedúci LO, LS Medzilaborce – OZ Vranov n/Topľou

60 rokov

Miloš Golian, vedúci LO, LS Topoľčianky – OZ Topoľčianky
Jaroslav Chobot, vedúci LO, LS Rajecké Teplice – OZ Žilina
Milan Kovalčík, fakturant OVTS – OZ Námestovo
Ing. Ivan Potkány, referent dopravy a mechanizácie, MTZ a nákupu – OZ Čierny Balog
Ing. Antónia Fehérová, referent správy LP a reprivatizácie – OZ Rožňava
Vladimír Riša, osobná doprava a správa budov – GR Banská Bystrica

Pracovné jubileá

25 rokov

Ing Ján Osрман, ťažbár, koordinátor verejného obstarávania – OZ Považská Bystrica

30 rokov

Rudolf Švec-Babov, vedúci LO, LS Malcov – OZ Prešov

35 rokov

Bc. Milena Snopková, správca systému nehnuteľností – GR Banská Bystrica

40 rokov

Jozef Minarik, referent obchodu, poverený vedením EOÚ – OZ Košice

Predčasný starobný dôchodok

Július Legéň, vedúci LO, LS Partizánske – OZ Priedviza

Starobný dôchodok

Melánia Capandová, mzdový účtovník – OZ Žilina

Ing. Martina Velká

Erby s nádychom lesa

Erb obce Belža
(okres Košice – okolie)

Erb obce Dubovce
(okres Sklatica)

Erb obce Povrazník
(okres Banská Bystrica)

Erb obce Suchá Hora
(okres Tvrdošín)

Erb obce Trebstovo
(okres Martin)

Erb obce Vlkanová
(okres Banská Bystrica)

Erb obce Vlkovce
(okres Kežmarok)

A stále sú

Dve fotografie fotejú na rovnakom mieste, no s rozdielom desiatok rokov. Stovky udalostí pohlo naším svetom medzi týmito dvoma snímkami. Múry zrúcaniny hradu Hrušov sa aj dnes hrdo týčia v krásnom prostredí Tribečských lesov. Slovenských lesov, ktoré rastú pod starostlivými rukami lesníkov.

Tieto dve snímky sú krásnym dôkazom toho, že lesníctvo má v našej kultúre pevné zázemie a rovnako pevné základy ako starobylý hrad Hrušov z fotografií. Aj jeho múry boli často ničené ľahostajnosťou ľudí, pevneli a slabli podľa toho, kto ich práve spravoval, no stále sú tu vďaka svojim pevným základom a presvedčeniu oddaných. Dnes sú krásne miesta v našej prírode vyhladávanéjšie ako v minulosti. Pre pandémiu, ktorá ochromuje svet, mnoho ľudí znovu nachádza krásy Slovenska. Dnešní návštevníci hradu si vychutnávajú tiež korún stromov, ktoré vysadil aj pán poľný z dobovej fotografie. Asi by sa dnes čudoval nad pozíciou súčasných lesníkov. Od jeho čias si lesníci prešli mnohým, bojovali a pomáhali počas vojen, bránili slobodu Slovenska, budovali štátny podnik, bránili ho a teraz bránia aj seba samých pred svetom, ktorému z nepochopiteľných príčin začala vládnuť laická neodbornosť.

Ostáva veriť, že dnes vysádzané stromy budú poskytovať tiež v dobách, keď svet pochopí podstatu lesníctva a lesnícka hrdosť dedená po generácii znova získa na sile. Snáď znovuobjavovanie Slovenska vráti Slovákom hrdosť na kultúru, ktorej neoddeliteľnou súčasťou je lesníctvo.

Lesu zdar!

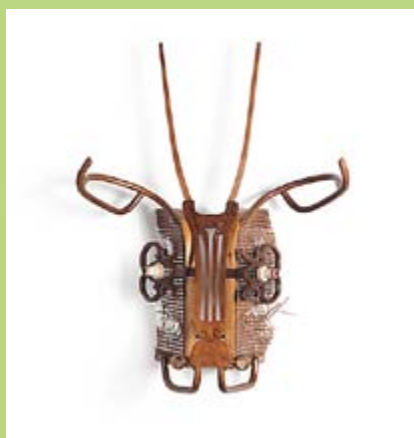
Ing. Katarína Garajová

Umenie z ulíc konzumu

Dnes si predstavíme sochára, ktorý sa narodil v roku 1972 v Bretónsku na severozápade Francúzska. Detstvo prežil na vidieku a pred oknami sa mu prehŕňalo more. K umeniu ho priviedli otcove knihy. Boli v nich vyobrazené začiatky umenia v dejinách ľudstva od praveku, v starovekom Egypte a v starovekom Grécku.

Umeniu sa začal venovať až po škole, keď počas civilnej služby pracoval ako technik v bábkovom divadle v Orleans. Tento prvý reálny kontakt s umením ho posunul k tomu, že ako 23-ročný začal študovať vizuálnu komunikáciu. Zameril sa predovšetkým na fotografiu, kresbu a dejiny umenia.

„V roku 1999 som sa presťahoval do španielskej Barcelony, kde žijem dodnes. Tu ma od prvého okamihu zaujalo obrovské množstvo dreva vyhodeneho v uliciach. Tento materiál som začal postupne začleňovať do svojich sôch, neskôr ich úplne ovládol. Týmto postupom vznikla moja séria masiek, zvierat a mytologických bytostí,

na ktorú som využil vyhodенý nábytok... Teraz pomocou jednoduchých zvyškov dreva staviam geometrické a abstraktné konštrukcie.“

Ako sám priznáva, nikdy by nebol povedal, že práve mesto bude zdrojom materiálu pre jeho tvorbu. Je mnoho umelcov, ktorí za svojím materiálom idú do lesov alebo na brehy riek či morí, ale jemu sa materiál priam kopí priamo pred oknami.

„Moje sochy nie sú čisto abstraktné. Staviam impozantné mriežky, geometrické a nepravidelné, následne ich maľujem a integrujem do ideálneho celku. Ten tvoria predovšetkým úlomky dreva zachránené z mestskej reality. A tak vznikajú celky spájajúce históriu, umenie a každodenný život v umení. Dokonca ani nie sú úplne pevné, či statické, čo sa snažím dosiahnuť sviežimi farbami, ktoré dajú nový nádych už dávno zabudnutému významu pôvodných nadbytočných vecí, čím sa snažím vytvoriť prirodzený časový posun ich existencie. Mohol by som o sebe povedať, že som pochopil princíp fosilizácie, ktorý úplne pohltí celú moju tvorbu,“ prezrádza Marc Sparfel.

-as-

